

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO,
SOCIALNE ZADEVE IN ENAKE MOŽNOSTI

Štukljeva cesta 44, 1000 Ljubljana

T: 01 369 77 00

F: 01 369 78 32

E: gp.mddsz@gov.si www.mddsz.gov.si

Številka: 024-10/2018-144

Ljubljana, 6. 3. 2024

EVA 2018-2611-0056

GENERALNI SEKRETARIAT VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE

Gp.gs@gov.si

ZADEVA: Resolucija o nacionalnem programu preprečevanja nasilja v družini in nasilja nad ženskami 2024–2029 – novo gradivo št. 1

1. Predlog sklepov vlade:

Na podlagi drugega odstavka 2. člena Zakona o Vladi Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 24/05 – uradno prečiščeno besedilo, 109/08, 38/10 – ZUKN, 8/12, 21/13, 47/13 – ZDU-1G, 65/14, 55/17 in 163/22) in 11. člena Zakona o preprečevanju nasilja v družini (Uradni list RS, št. 16/08, 68/16, 54/17 – ZSV-H in 196/21 – ZDOsk) je Vlada Republike Slovenije na seji..... dne.....sprejela naslednji

SKLEP:

Vlada Republike Slovenije je določila besedilo Predloga resolucije o nacionalnem programu preprečevanja nasilja v družini in nasilja nad ženskami 2024–2029 in ga pošlje v sprejetje Državnemu zboru.

Barbara Kolenko Helbl

GENERALNA SEKRETARKA

Priloga:

- predlog resolucije

Prejmejo:

- Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti,
- Ministrstvo za digitalno preobrazbo,
- Ministrstvo za finance,
- Ministrstvo za gospodarstvo, turizem in šport,
- Ministrstvo za infrastrukturo,
- Ministrstvo za javno upravo,
- Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano,
- Ministrstvo za kohezijo in regionalni razvoj,
- Ministrstvo za kulturo,
- Ministrstvo za naravne vire in prostor,
- Ministrstvo za notranje zadeve,

<ul style="list-style-type: none"> – Ministrstvo za obrambo, – Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo, – Ministrstvo za pravosodje, – Ministrstvo za solidarno prihodnost, – Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in inovacije, – Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje, – Ministrstvo za zdravje, – Ministrstvo za zunanje in evropske zadeve, – Služba Vlade RS za zakonodajo, – Urad Vlade RS za narodnosti, – Urad Vlade RS za oskrbo in integracijo migrantov, – Statistični urad RS.
2. Predlog za obravnavo predloga zakona po nujnem ali skrajšanem postopku v državnem zboru z obrazložitvijo razlogov:
/
3.a Osebe, odgovorne za strokovno pripravo in usklajenost gradiva:
<ul style="list-style-type: none"> - Ana Marinšek, sekretarka, Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, - Špela Isop, generalna direktorica Direktorata za družino, Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti
3.b Zunanji strokovnjaki, ki so sodelovali pri pripravi dela ali celotnega gradiva:
/
4. Predstavniki vlade, ki bodo sodelovali pri delu državnega zbora:
<ul style="list-style-type: none"> - Luka Mesec, minister, Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, - Dan Juvan, državni sekretar, Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, - Ana Marinšek, sekretarka, Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, - Špela Isop, generalna direktorica Direktorata za družino, Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti
5. Kratek povzetek gradiva:
<p>Predlog Resolucije o nacionalnem programu preprečevanja nasilja v družini in nasilja nad ženskami 2024–2029 (v nadaljnjem besedilu: resolucija) je strateški dokument, ki določa cilje, ukrepe in ključne nosilce politik za preprečevanje in zmanjševanje nasilja v družini in nasilja nad ženskami. Predlog resolucije prvič združuje tako področje nasilja v družini kot tudi nasilja nad ženskami. Namen predloga resolucije je prepoznati ključna področja, pri katerih zaznavamo pomanjkljivosti oziroma slabše delovanje in bi bile potrebne spremembe, ter opredeliti cilje in ukrepe, s katerimi bomo dosegli izboljšave.</p> <p>Ključne spremembe/cilji:</p> <ul style="list-style-type: none"> - krepitev in dvig kakovosti programov s področja nasilja v družini in nasilja nad ženskami, - izboljšana obravnava, položaj in zaščita žrtev tovrstnega nasilja, - (še) večja strokovnost osebja, ki se pri svojem delu srečuje s problematiko nasilja v družini in nad ženskami, - boljša ozaveščenost družbe in ničelna toleranca do nasilja v družini in nasilja nad ženskami, - izboljšani predpisi na področju preprečevanja nasilja v družini in nasilja nad ženskami, - izboljšave na področju spremljanja nasilja v družini in nasilja nad ženskami, - izboljšana organizacija področja, sodelovanje deležnikov in trajnostno delovanje sistema. <p>Cilji, ki smo jih zastavili, so skladni s temeljnimi evropskimi smernicami na področju preprečevanja in obravnave nasilja v družini in nasilja nad ženskami.</p> <p>Neposredna pravna podlaga za pripravo in izvajanje resolucije je Zakon o preprečevanju nasilja v družini (Uradni list RS, št. 16/08, 68/16, 54/17 – ZSV-H in 196/21 – ZDOsk), ki v 11. členu določa, da Državni zbor na predlog vlade sprejme resolucijo o nacionalnem programu preprečevanja nasilja v družini in nasilja nad ženskami za obdobje šestih let.</p>

Z novim gradivom je besedilo resolucije lektorirano.		
6. Presoja posledic za:		
a)	javnofinančna sredstva nad 40.000 EUR v tekočem in naslednjih treh letih	NE
b)	usklajenost slovenskega pravnega reda s pravnim redom Evropske unije	NE
c)	administrativne posledice	NE
č)	gospodarstvo, zlasti mala in srednja podjetja ter konkurenčnost podjetij	NE
d)	okolje, vključno s prostorskimi in varstvenimi vidiki	NE
e)	socialno področje	NE
f)	dokumente razvojnega načrtovanja: <ul style="list-style-type: none"> – nacionalne dokumente razvojnega načrtovanja – razvojne politike na ravni programov po strukturi razvojne klasifikacije programskega proračuna – razvojne dokumente Evropske unije in mednarodnih organizacij 	NE
7.a Predstavitev ocene finančnih posledic nad 40.000 EUR: (Samo če izberete DA pod točko 6.a.)		

I. Ocena finančnih posledic, ki niso načrtovane v sprejetem proračunu				
	Tekoče leto (t)	t + 1	t + 2	t + 3
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) prihodkov državnega proračuna				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) prihodkov občinskih proračunov				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) odhodkov državnega proračuna				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) odhodkov občinskih proračunov				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) obveznosti za druga javnofinančna sredstva				
II. Finančne posledice za državni proračun				
II.a Pravice porabe za izvedbo predlaganih rešitev so zagotovljene:				
Ime proračunskega uporabnika	Šifra in naziv ukrepa, projekta	Šifra in naziv proračunske postavke	Znesek za tekoče leto (t)	Znesek za t + 1
SKUPAJ				
II.b Manjkajoče pravice porabe bodo zagotovljene s prerazporeditvijo:				
Ime proračunskega uporabnika	Šifra in naziv ukrepa, projekta	Šifra in naziv proračunske postavke	Znesek za tekoče leto (t)	Znesek za t + 1
SKUPAJ				
II.c Načrtovana nadomestitev zmanjšanih prihodkov in povečanih odhodkov proračuna:				
Novi prihodki	Znesek za tekoče leto (t)		Znesek za t + 1	
SKUPAJ				
OBRAZLOŽITEV:				
I. Ocena finančnih posledic, ki niso načrtovane v sprejetem proračunu				
V zvezi s predlaganim vladnim gradivom se navedejo predvidene spremembe (povečanje, zmanjšanje):				
– prihodkov državnega proračuna in občinskih proračunov,				
– odhodkov državnega proračuna, ki niso načrtovani na ukrepih oziroma projektih sprejetih proračunov,				
– obveznosti za druga javnofinančna sredstva (drugi viri), ki niso načrtovana na ukrepih oziroma				

projektih sprejetih proračunov.

II. Finančne posledice za državni proračun

Prikazane morajo biti finančne posledice za državni proračun, ki so na proračunskih postavkah načrtovane v dinamiki projektov oziroma ukrepov:

II.a Pravice porabe za izvedbo predlaganih rešitev so zagotovljene:

Navedejo se proračunski uporabnik, ki financira projekt oziroma ukrep; projekt oziroma ukrep, s katerim se bodo dosegli cilji vladnega gradiva, in proračunske postavke (kot proračunski vir financiranja), na katerih so v celoti ali delno zagotovljene pravice porabe (v tem primeru je nujna povezava s točko II.b). Pri uvrstitvi novega projekta oziroma ukrepa v načrt razvojnih programov se navedejo:

- proračunski uporabnik, ki bo financiral novi projekt oziroma ukrep,
- projekt oziroma ukrep, s katerim se bodo dosegli cilji vladnega gradiva, in
- proračunske postavke.

Za zagotovitev pravic porabe na proračunskih postavkah, s katerih se bo financiral novi projekt oziroma ukrep, je treba izpolniti tudi točko II.b, saj je za novi projekt oziroma ukrep mogoče zagotoviti pravice porabe le s prerazporeditvijo s proračunskih postavk, s katerih se financirajo že sprejeti oziroma veljavni projekti in ukrepi.

II.b Manjkajoče pravice porabe bodo zagotovljene s prerazporeditvijo:

Navedejo se proračunski uporabniki, sprejeti (veljavni) ukrepi oziroma projekti, ki jih proračunski uporabnik izvaja, in proračunske postavke tega proračunskega uporabnika, ki so v dinamiki teh projektov oziroma ukrepov ter s katerih se bodo s prerazporeditvijo zagotovile pravice porabe za dodatne aktivnosti pri obstoječih projektih oziroma ukrepih ali novih projektih oziroma ukrepih, navedenih v točki II.a.

II.c Načrtovana nadomestitev zmanjšanih prihodkov in povečanih odhodkov proračuna:

Če se povečani odhodki (pravice porabe) ne bodo zagotovili tako, kot je določeno v točkah II.a in II.b, je povečanje odhodkov in izdatkov proračuna mogoče na podlagi zakona, ki ureja izvrševanje državnega proračuna (npr. priliv namenskih sredstev EU). Ukrepanje ob zmanjšanju prihodkov in prejemkov proračuna je določeno z zakonom, ki ureja javne finance, in zakonom, ki ureja izvrševanje državnega proračuna.

7.b Predstavitev ocene finančnih posledic pod 40.000 EUR:

(Samo če izberete NE pod točko 6.a.)

Kratka obrazložitev

Finančna sredstva za vse ukrepe, navedene v predlogu resolucije, se bodo zagotavljala iz enega navedenega vira ali več teh: proračun Republike Slovenije, proračuni lokalnih skupnosti in sredstva Evropske unije. Dinamika uvedbe ukrepov bo odvisna od proračunskih zmožnosti. Resorji si bodo prizadevali za vse ukrepe, ki bi morda zahtevali dodatna sredstva, le-ta zagotoviti v okviru svojih finančnih načrtov s prerazporeditvami oziroma s povečanjem učinkovitosti pri izvajanju ukrepov.

8. Predstavitev sodelovanja z združenji občin:

Vsebina predloženega gradiva (predpisa) vpliva na:

- pristojnosti občin,
- delovanje občin,
- financiranje občin.

NE

Gradivo (predpis) je bilo poslano v mnenje:

- Skupnosti občin Slovenije SOS: NE
- Združenju občin Slovenije ZOS: NE
- Združenju mestnih občin Slovenije ZMOS: NE

Predlogi in pripombe združenj so bili upoštevani:

- v celoti,

- večinoma,
- delno,
- niso bili upoštevani.

Bistveni predlogi in pripombe, ki niso bili upoštevani.

9. Predstavitev sodelovanja javnosti:

Gradivo je bilo predhodno objavljeno na spletni strani predlagatelja:

DA

(Če je odgovor NE, navedite, zakaj ni bilo objavljeno.)

(Če je odgovor DA, navedite:

Predlog resolucije je bil objavljen dne 2. 3. 2023 na portalu e-Demokracija. Do 16. 3. 2023 je potekala javna razprava, v okviru katere je prispelo več pripomb in komentarjev. Vsi relevantni komentarji in pripombe so bili poslani pristojnim resorjem. Le ti so se do njih opredelili. Predlogi so bili delno upoštevani. Decembra 2022 je bil predlog resolucije predstavljen na Strokovnem svetu za enakost spolov. Članicam in članom Strokovnega sveta za enakost spolov je bila 2. 3. 2023 posredovana informacija, da je predlog resolucije v javni razpravi in so bili povabljeni k podaji komentarjev in pripomb.

Predlog resolucije je bil pripravljen v okviru široke medresorske delovne skupine, ki je vključevala vse relevantne resorje, predstavnice in predstavnike sodišča, tožilstva, NVO, CSD in druge strokovnjake in strokovnjakinje s področja.

Mnenja, predlogi in pripombe z navedbo predlagateljev (imen in priimkov fizičnih oseb, ki niso poslovni subjekti, ne navajajte):

V času javne razprave so mnenja, predloge in pripombe k predlogu resolucije posredovali:

- Društvo za otroke, očetovstvo in resnico (DOOR) - pripombe se neposredno ne vežejo na področje nasilja v družini in nasilja nad ženskami, temveč na predloge sprememb zakonodaje po razvezi zakonske zveze,
- Društva očetov Slovenije (DOS) – pripombe se ne vežejo konkretno na predlog resolucije,
- Zveza prijateljev mladine Slovenije – izvedba raziskave o prisotnosti telesnega kaznovanja otrok v družinskem okolju,
- Skupnost CSD – prenova kriznih centrov, namestitvev odraslih žrtev nasilja, ki so pod skrbništvom, okrepitev strokovnega kadra na CSD, krepitev socialnovarstvenih storitev,
- Socialna zbornica Slovenije - prenova kriznih centrov, namestitvev odraslih žrtev nasilja, ki so pod skrbništvom,
- Sindikat varnosti, obrambe, zaščite in družine ter Sindikat mater Slovenije – komentarji splošne narave,
- Zagovornik načela enakosti – zagotovitev nastanitvenih programov za invalide za žrtve z invalidnostmi, zagotoviti dostopnost storitev nastanitvenih programov in vzpostavitev nastanitvenih prostorov za moške žrtve nasilja v družini,
- Nacionalni svet invalidskih organizacij Slovenije – poudarek na ukrepih za invalide.

Upoštevani so bili:

- v celoti,
- večinoma,
- **delno,**
- niso bili upoštevani.

Bistveni predlogi in pripombe, ki niso bili upoštevani.

V okviru mnenj in predlogov smo prejeli veliko splošnega razmišljanja o problematiki in razmeroma malo konkretnih predlogov in rešitev. Tako pogosto ni bilo mogoče izluščiti konkretnega ukrepa ali usmeritve.

Upoštevani niso bili predlogi, za katere ocenjujemo, da bi poslabšali zaščito žrtev nasilja v družini in nad ženskami. Prav tako niso bili upoštevani predlogi, za katere menimo, da strokovno niso ustrezni ali so manj ustrezni.

10. Pri pripravi gradiva so bile upoštevane zahteve iz Resolucije o normativni dejavnosti:

DA

11. Gradivo je uvrščeno v delovni program vlade:

NE

Luka MESEC

MINISTER

Številka:

Ljubljana,

Na podlagi drugega odstavka 2. člena Zakona o Vladi Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 24/05 – uradno prečiščeno besedilo, 109/08, 38/10 – ZUKN, 8/12, 21/13, 47/13 – ZDU-1G, 65/14, 55/17 in 163/22) in 11. člena Zakona o preprečevanju nasilja v družini (Uradni list RS, št. 16/08, 68/16, 54/17 – ZSV-H in 196/21 – ZDOsk) je Vlada Republike Slovenije na seji..... dne.....sprejela naslednji

SKLEP:

Vlada Republike Slovenije je določila besedilo Predloga resolucije o nacionalnem programu preprečevanja nasilja v družini in nasilja nad ženskami 2024–2029 in ga pošlje v sprejetje Državnemu zboru.

Barbara Kolenko Helbl

GENERALNA SEKRETARKA

Priloga:

- predlog resolucije

Prejmejo:

- Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti,
- Ministrstvo za digitalno preobrazbo,
- Ministrstvo za finance,
- Ministrstvo za gospodarstvo, turizem in šport,
- Ministrstvo za infrastrukturo,
- Ministrstvo za javno upravo,
- Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano,
- Ministrstvo za kohezijo in regionalni razvoj,
- Ministrstvo za kulturo,
- Ministrstvo za naravne vire in prostor,
- Ministrstvo za notranje zadeve,
- Ministrstvo za obrambo,
- Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo,
- Ministrstvo za pravosodje,
- Ministrstvo za solidarno prihodnost,
- Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in inovacije,
- Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje,
- Ministrstvo za zdravje,
- Ministrstvo za zunanje in evropske zadeve,
- Služba Vlade RS za zakonodajo,
- Urad Vlade RS za narodnosti,
- Urad Vlade RS za oskrbo in integracijo migrantov,
- Statistični urad Vlade RS.

PREDLOG
EVA 2018-2611-0056

Na podlagi 11. člena Zakona o preprečevanju nasilja v družini (Uradni list RS, št. 16/08, 68/16, 54/17 – ZSV-H in 196/21 – ZDOsk) in 109. člena Poslovnika Državnega zbora (Uradni list RS, št. 92/07 – uradno prečiščeno besedilo, 105/10, 80/13, 38/17 in 46/20) je Državni zbor na seji dne sprejel

**RESOLUCIJA O NACIONALNEM PROGRAMU PREPREČEVANJA NASILJA V DRUŽINI IN
NASILJA NAD ŽENSKAMI**

2024–2029

PREDLOG

1. Uvod

Zaščita in varnost v splošni populaciji sta visoko cenjeni vrednoti. Po podatkih Slovenskega javnega mnenja (Slovensko javno mnenje, 2018/1) je v trikotniku vrednot svoboda-enakost-varnost slednja najvišje vrednotena. Pravica do osebne varnosti in dostojnega življenja brez nasilja je ena od temeljnih človekovih pravic. Tako kakršnakoli oblika nasilja, ki temelji na zlorabi moči ene ali več oseb nad drugo osebo ali več osebami, pomeni poseg v temeljne človekove pravice. Ena od ključnih nalog države je, da nasilje v največji možni meri preprečuje, v kolikor do njega pride, pa žrtvam nudi ustrezno obravnavo, varstvo, pomoč in zaščito, urejeno na sistemski in izvedbeni (storitveni) ravni.

Na podlagi podatkov in raziskav se lahko sklepa, da je za ženske, otroke, starejše in invalide (osebe z manj družbene moči) najnevarnejši kraj družinsko okolje. Zakon o preprečevanju nasilja v družini (Uradni list RS, št. 16/08, 68/16, 54/17 – ZSV-H in 196/21 – ZDOsk) opredeljuje nasilje v družini kot vsako uporabo fizičnega, spolnega, psihičnega ali ekonomskega nasilja enega družinskega člana proti drugemu družinskemu članu, pod nasilje pa spada tudi zanemarjanje ali zalezovanje družinskega člana ne glede na starost, spol ali katerokoli drugo osebno okoliščino žrtve ali povzročiteljice oziroma povzročitelja nasilja.

Po podatkih domačih in tujih raziskav ter uradnih statistik nasilje nesorazmerno bolj doživljajo ženske (če odmislimo vojna območja in območja z visoko stopnjo kriminalitete). Razlogi za to so neenakovredni družbeni odnosi med spoloma oziroma še vedno prisotni patriarhalni pogledi na ženske in njihovo družbeno vlogo. Po podatkih zadnje Nacionalne raziskave o pojavnosti nasilja v zasebni sferi in partnerskih odnosih (2010) je vsaka druga ženska (56,6 odstotka) od dopolnjenega 15. leta starosti doživela eno od oblik nasilja. Najpogostejše so doživljale psihično nasilje (49,3 odstotka), fizično nasilje (23,0 odstotka), omejevanje gibanja (13,9 odstotka; po Zakonu o preprečevanju nasilja v družini tovrstna oblika nasilja spada pod fizično nasilje), premoženjsko nasilje (14,1 odstotka; Zakon o preprečevanju nasilja v družini to opredeljuje kot ekonomsko nasilje) in spolno nasilje (6,5 odstotka). Vsaka druga ženska je doživela nasilje tudi v zadnjih 12 mesecih, največkrat psihično nasilje. Če ne bi upoštevali psihičnega nasilja, je druge vrste nasilja, glede na podatke v zadnjem letu, doživela vsaka peta ženska. Raziskava tudi kaže, da se nasilje lahko začne kadarkoli v življenju, od zgodnjega otroštva do pozne starosti. Pri nekaterih ženskah traja vse življenje, neredko pa je prisotno tudi med nosečnostjo. Zaradi posledic, ki jih prinaša nasilje, so ženske, ki doživljajo nasilje, manj zdrave od žensk v splošni populaciji. Pomemben je še podatek iz omenjene raziskave, da so povzročitelji nasilja v 90,8 odstotka moški.

Podatki drugih mednarodnih raziskav niso bistveno drugačni. Agencija Evropske unije za temeljne pravice je leta 2014 izvedla najobsežnejšo evropsko raziskavo o nasilju nad ženskami, v katero so bile vključene vse članice EU. Rezultati kažejo, da je imela izkušnjo fizičnega nasilja skoraj vsaka tretja ženska, starejša od 15 let, vsaka deseta je bila žrtev ene od oblik spolnega nasilja, vsaka dvajseta pa je bila posiljena. V krogu družine je od 15. leta starosti 43 odstotkov žensk že doživelo katero od oblik psihičnega nasilja, več kot petina žensk (22 odstotkov), ki je bila v razmerju z moškim, pa je bila žrtev njegovega fizičnega oziroma spolnega nasilja. Najhujše primere nasilja s strani partnerja je prijavilo le 14 odstotkov žensk (2014). Četrtna žrtev spolnega nasilja kot razlog, da nasilja niso prijavile, navaja občutek sramu in krivde (Nasilje nad ženskami: vseevropska raziskava, 2014). Na MDDSZ sklepamo, da se je med epidemijo covid-19 ta odstotek še zmanjšal, saj je epidemija med drugim povzročila tudi to, da je nasilje v družini manj vidno (zaradi ukrepov preprečevanja prenosa bolezni) in je zato tudi manj prijav.

Čeprav so najpogostejše žrtve nasilja v družini ženske in otroci, je okoli 10 odstotkov vseh žrtev nasilja v družini tudi moških. Pomembno je poudariti, da se pri družbeno diskriminiranih in marginaliziranih osebah, pri skupinah z manj družbene in ekonomske moči, tveganje za nasilje v družini precej poveča. Najbolj ranljive žrtve nasilja v družini so tako med drugim otroci in mladostniki, invalidi, Rominje in pripadnice etničnih manjšin, begunke, migrantke, starejše, kmečke in socialno ogrožene

ženske, žrtve trgovine z ljudmi ter lezbijke, geji, biseksualne, transseksualne in interseksualne osebe, zato je treba politike na tem področju zastavljati intersekcijsko, z upoštevanjem dejavnikov tveganja, ki določen segment oseb še dodatno izpostavlja različnim oblikam nasilja. Kakovostnih podatkov glede nasilja v družini in bivanjskih skupnostih nad invalidi ter nad geji, lezbijkami, biseksualci, trans in nebinarnimi osebami nimamo, zato je smiselno to področje raziskati.

V dobi informacijsko-komunikacijske tehnologije je posebno pozornost treba nameniti tudi preprečevanju spletnega nasilja in nadlegovanja. Številne raziskave kažejo, da sta spletno nasilje ter nadlegovanje žensk in deklet čedalje bolj razširjena. Raziskava Fakultete za družbene vede o razširjenosti in prepoznavanju spletnega nadlegovanja med več kot 5000 mladimi v Republiki Sloveniji (2018) je pokazala, da je vsaj enkrat spletno nadlegovanje že doživelo 56 odstotkov osnovnošolk in 50 odstotkov osnovnošolcev ter 65 odstotkov dijakinj in 55 odstotkov dijakov. Izkazalo se je, da so najpogostejši spletni nadlegovalci, tako deklet kot fantov, fantje; da fante spletno najpogosteje nadlegujejo osebe z njihove šole, dekleta pa doživljajo to zunaj šolskega prostora; da fantje spletno nadlegovanje pogosteje dojemajo kot smešno, kot zabavo in se nanj ne odzovejo; da dekleta zaradi spletnega nadlegovanja pogosteje zaznavajo resne posledice, kot so nemoč, depresija, stres, strah. Zato sta izobraževanje in ozaveščanje o spletnem nasilju, še posebej med mladimi, ključnega pomena.

Med epidemijo covida-19 se je verjetnost za to, da oseba doživi nasilje, povečala, saj so družinski člani preživljali več časa skupaj, manj je bilo možnosti umika, hkrati pa se je pojavilo več dejavnikov tveganja (negotovost na trgu dela in z njo povezana ekonomska negotovost idr.). Mednarodne organizacije (npr. OZN) in nevladne organizacije poročajo o povišanju stopnje nasilja v družini in nad ženskami, pri čemer uradne statistike to povišanje le delno beležijo (statistike CSD ne kažejo povišanja, medtem ko statistike državnega tožilstva (191. člen Kazenskega zakonika (Uradni list RS, št. 50/12 – uradno prečiščeno besedilo, 6/16 – popr., 54/15, 38/16, 27/17, 23/20, 91/20, 95/21, 186/21, 105/22 – ZZNŠPP in 16/23) opazajo rahlo povišanje le v letu 2020 in potem v letu 2021 spet upad). Razlog za to je, da je veliko nasilja (več kot v običajnih razmerah) ostalo neprijavljenega (žrtve so težje našle priložnost za prijavo nasilja, saj so bile med intenzivnimi ukrepi za preprečevanje širjenja virusa praktično ves čas skupaj s povzročiteljem, imele so manj stika s socialno mrežo, otroci niso hodili v šolo, temveč so se šolali na daljavo idr.). Tako centri za socialno delo (v nadaljnjem besedilu: CSD) kot nevladne organizacije so med epidemijo zaznali porast hujših oblik nasilja. Najbolj ogrožene so bile ženske, otroci, stari ljudje in invalidi. Pri odzivanju na izredne razmere je pomembno, da država ohrani vse storitve in ukrepe na področju preprečevanja nasilja, zaščite in obravnave žrtev nasilja ter da se kakovost storitev in ukrepov ne poslabša (tudi če se spremeni način izvajanja storitev in ukrepov). Enako pomembna pa je tudi velika ozaveščenost širše družbe. Če je družba ozaveščena in obstaja ničelna toleranca do nasilja, se izjemno poveča možnost prijav nasilja. Ko žrtev nima možnosti (ali moči) za prijavo, ima pomembno vlogo pri tem njena okolica. Pomembno je torej, da nasilje prijavimo, ko ga opazimo. S tem lahko rešimo življenje. Država in nevladne organizacije morajo nenehno skrbeti za ozaveščanje.

Ob povečani medijski, strokovni in politični pozornosti sta nasilje nad ženskami in nasilje v družini postala prepoznana družbena problema, vendar nam cilja, da bi celoten sistem preprečevanja nasilja v družini in nasilja nad ženskami temeljil na ničelni strpnosti, še ni uspelo doseči. V primerjavi z nekaterimi drugimi evropskimi državami je ozaveščenost strokovne in laične javnosti do te oblike nasilja še vedno na razmeroma nizki ravni. To se odraža v vrednotnem sistemu družbe in ravnanju, kjer obstaja prikrita toleranca do storilcev nasilnih dejanj. Nasilje lahko preprečujemo in ustavljamo le z ničelno toleranco do nasilja, kar pomeni, da vse oblike in vrste nasilja dosledno ustavljamo, na njih opozarjamo in jih preprečujemo.

Nasilje nad ženskami in nasilje v družini spadata med najpogostejšo kršitev človekovih pravic in obliko diskriminacije žensk, zato je izjemno pomemben ustrezen pristop države k ureditvi te problematike. Republika Slovenija je v dobrem desetletju na tem področju naredila velik napredek. Leta 2008 je sprejela Zakon o preprečevanju nasilja v družini, ki opredeljuje nasilje v družini in opredeljuje

različne vrste tovrstnega nasilja, hkrati pa določa vlogo, naloge in načine sodelovanja različnih državnih organov in nevladnih organizacij pri obravnavanju nasilja v družini ter opredeljuje ukrepe za varstvo in zaščito žrtev nasilja. Zakon posebej varuje najranljivejše družbene skupine, saj predvideva posebne zaščitne ukrepe za otroke ter namenja posebno pozornost pri obravnavi invalidov, starejših in oseb, ki zaradi osebnih okoliščin niso sposobne skrbeti zase. Namen zakona je torej preprečevanje nasilja v družini ter učinkovita zaščita, obravnava in varstvo žrtev. Z namenom še večje zaščite žrtev nasilja v družini je bil Zakon o preprečevanju nasilja v družini leta 2016 noveliran. Spremembe so se vezale predvsem na širšo opredelitev družinskih članov, razširila se je tudi opredelitev nasilja v družini, hkrati pa se je dodala nova oblika nasilja – zalezovanje. Prav tako se je razširil oziroma natančneje določil nabor možnih ukrepov sodišča (zlasti takšnih za zaščito otrok) in policije. Pomemben doprinos novele Zakona o preprečevanju nasilja v družini je tudi eksplicitna prepoved telesnega kaznovanja otrok. Ravno tako je v vseh postopkih, ki se vodijo zaradi nasilja, prepovedana uporaba alternativnih oblik reševanja sporov. Vsi ti in številni drugi normativni ukrepi so prispevali k izboljšanju sistemske ureditve preprečevanja nasilja in boja proti nasilju v družini.

Ob sprejetju Zakona o preprečevanju nasilja v družini je Republika Slovenija sprejela tudi pomembne strateške in programske dokumente ter podzakonske akte, ki podrobneje opredeljujejo ukrepe za zaščito žrtev in določajo preventivne dejavnosti na tem področju. Leta 2009 je Državni zbor sprejel prvo Resolucijo o nacionalnem programu preprečevanja nasilja v družini 2009–2014 (Uradni list RS, št. 41/09), ki določa cilje, ukrepe in ključne nosilce politik za preprečevanje in zmanjševanje nasilja v družini. Temeljna cilja tega dokumenta sta povezava ukrepov različnih resorjev in zagotovitev učinkovitih ukrepov za zmanjšanje nasilja v družini, in sicer na ravni njegovega prepoznavanja in preprečevanja. Omeniti je treba, da so bili sprejeti tudi štirje podzakonski predpisi, ki na operativni ravni določajo ravnanje različnih organov in služb v zvezi z obravnavo nasilja v družini. Leta 2009 sta bila sprejeta Pravilnik o obravnavi nasilja v družini za vzgojno-izobraževalne zavode (Uradni list RS, št. 104/09) in Pravilnik o sodelovanju organov ter o delovanju centrov za socialno delo, multidisciplinarnih timov in regijskih služb pri obravnavi nasilja v družini (Uradni list RS, št. 31/09 in 42/17). Leto pozneje je Ministrstvo za notranje zadeve (v nadaljnjem besedilu: MNZ) sprejelo Pravilnik o sodelovanju policije z drugimi organi in organizacijami pri odkrivanju in preprečevanju nasilja v družini (Uradni list RS, št. 25/10), v katerem so natančno določena pravila in postopki obveščanja ter sodelovanja policije z drugimi ustreznimi akterji pri obravnavi primerov nasilja v družini ter pravila za usklajeno sodelovanje s CSD. Pravilnik ureja tudi usposabljanje zaposlenih v policiji za področje nasilja v družini. Leta 2011 je bil na Ministrstvu za zdravje (v nadaljnjem besedilu: MZ) sprejet Pravilnik o pravilih in postopkih pri obravnavanju nasilja v družini pri izvajanju zdravstvene dejavnosti (Uradni list RS, št. 38/11). Pravilnik ureja pravila in postopke obravnave žrtev nasilja v družini, načine (ter organe) obveščanja za usklajeno delovanje zaposlenih v zdravstvu pri izvajanju zdravstvene dejavnosti ter izobraževanje zaposlenih v zdravstvu s področja nasilja v družini. Poleg tega so bila pripravljena tudi različna navodila in smernice za delovanje institucij na področju boja proti nasilju nad ženskami in nasilju v družini.

Leta 2008 je bil sprejet Kazenski zakonik, ki nasilje v družini opredeljuje kot kaznivo dejanje, leta 2013 pa Zakon o nalogah in pooblastilih policije (Uradni list RS, št. 15/13, 23/15 – popr., 10/17, 46/19 – odl. US, 47/19 in 153/21 – odl. US), ki je dopolnil policijsko pooblastilo v primerih odreditve prepovedi približevanja tudi s pridržanjem kršitelja oziroma kršiteljice, ki ne spoštuje take prepovedi. Leta 2015 je bil Kazenski zakonik dopolnjen z dvema novima oblikama kaznivega dejanja, in sicer zalezovanje in prisilna sklenitev zakonske zveze ali vzpostavitev podobne skupnosti. Leta 2017 je bila določba o policijskem ukrepu prepovedi približevanja še dodatno novelirana, ureditev pa bo morala biti ponovno dopolnjena na način, da bo zagotovila kontradiktornost v postopku sodne kontrole odreditve ukrepa prepovedi približevanja odrejanja pripovedi približevanja (odločba Ustavnega sodišča RS, št. Up-26/19, U-I-227/19 z dne 2. 9. 2021, Uradni list RS, št. 153/21.). Leta 2019 pa je bil sprejet tudi Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o kazenskem postopku (Uradni list RS, št. 22/19), s katerim se je – ob nadgradnji ureditev glede položaja žrtev – med drugim implementirala tudi t. i. Direktiva o pravicah žrtev (Direktiva 2012/29/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. oktobra 2012 o določitvi minimalnih standardov na področju pravic, podpore in zaščite žrtev kaznivih dejanj ter o nadomestitvi

Okvirnega sklepa Sveta 2001/220/PNZ; (UL L 315, 14.11.2012, str. 57–73)), ki z novim pristopom v ospredje postavlja žrtev kaznivega dejanja ter poudarja vidik potreb žrtve v kazenskem postopku. Posebej je treba omeniti, da so spremembe Zakona o kazenskem postopku (Uradni list RS, št. 22/19) in Kazenskega zakonika (Uradni list RS, št. 54/15)) pripeljale do tega, da imamo skozi celoten postopek (torej – predkazenski in kazenski postopek, odloženi pregon ter tudi v fazi izvrševanja kazenskih sankcij) zagotovljeno možnost »prepovedi približevanja« žrtvi, kar vključuje tudi komunikacijo prek elektronskih komunikacijskih sredstev (v fazi izvrševanja kazenskih sankcij – navodilo pri pogojni obsodbi z varstvenim nadzorstvom, naloga obsojencu, ki je pogojno odpuščen, tudi kaznivo dejanje zalezovanja vključuje komunikacijo prek elektronskih sredstev).

Na področju urejanja problematike spolnega nasilja je Republika Slovenija leta 2021 uzakonila načelo soglasja po modelu »ja pomeni ja«. Z novelo Kazenskega zakonika se je spremenila definicija kaznivega dejanja posilstva, ki zdaj določa, da za obstoj kaznivega dejanja posilstva ni več potrebna uporaba sile storilca ali fizični upor žrtve, temveč mora žrtev pred kakršnimkoli spolnim dejanjem s tem soglašati in svojo privolitev konkludentno ali z besedami izraziti. Prav tako so bili narejeni pomembni premiki na področju zaščite otrok. Leta 2021 je bil sprejet Zakon o zaščiti otrok v kazenskem postopku in njihovi celostni obravnavi v hiši za otroke (Uradni list RS, št. 54/21), ki celovito in sistemsko uredi obravnavanje mladoletnih oškodovancev. Eden od glavnih ciljev omenjenega zakona je odpraviti nepotrebno sekundarno viktimizacijo žrtev oziroma stisko mladoletnih prič ter vsem otrokom ponuditi usklajen in učinkovit odziv na pravni podlagi. To bo doseženo z multidisciplinarnim in medinstitucionalnim pristopom. Glavni namen hiše za otroke Barnahus sta usklajevanje sočasnih kazenskih preiskovalnih postopkov in postopkov za zaščito otroka ter podpora otrokom, ki so žrtve ali priče nasilja, v otroku prijaznem in varnem okolju.

Republika Slovenija je zavezana k spoštovanju Splošne deklaracije človekovih pravic, Konvencije o otrokovih pravicah, Konvencije Združenih narodov o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk, Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, Evropske socialne listine, Konvencije Sveta Evrope o preprečevanju nasilja nad ženskami in nasilja v družini ter o boju proti njima, Evropske konvencije o preprečevanju mučenja in nečloveškega ali ponižujočega ravnanja in kaznovanja ter Konvencije Združenih narodov o pravicah invalidov.

Republika Slovenija je podpisnica vseh pomembnejših deklaracij, konvencij in sporazumov, ki urejajo problematiko nasilja v družini in nasilja nad ženskami. Leta 2015 je ratificirala Konvencijo Sveta Evrope o preprečevanju nasilja nad ženskami in nasilja v družini ter o boju proti njima (v nadaljnjem besedilu: Istanbulska konvencija). Istanbulska konvencija je bila sprejeta 7. aprila 2011, veljati je začela 1. avgusta 2014.

Istanbulska konvencija je prvi in hkrati najboljše regionalni pravni instrument, ki celovito določa obveznosti pogodbenic za preprečevanje nasilja nad ženskami, vključno z nasiljem v družini. Temeljni cilj konvencije je ustvariti Evropo brez nasilja nad ženskami in nasilja v družini. V ta namen konvencija jasno vzpostavlja povezavo med doseganjem enakosti spolov in odpravo vseh oblik nasilja nad ženskami. Konvencija je tako izhodišče za različne ukrepe, ki nasilje nad ženskami pravno in dejansko umeščajo v širši okvir boja proti diskriminaciji žensk in doseganja enakosti spolov, predvsem s preprečevanjem in odpravljanjem nasilja nad ženskami in nasilja v družini, s prispevanjem k odpravi vseh oblik diskriminacije žensk in zagotavljanjem dejanske enakosti spolov, z oblikovanjem celostnega pristopa k oblikovanju, izvajanju in spremljanju politik in ukrepov za zaščito in podporo žrtvam nasilja nad ženskami in nasilja v družini ter s spodbujanjem sodelovanja v boju proti tovrstnemu nasilju na državni in mednarodni ravni. Države pogodbenice obvezuje k celostnemu pristopu obravnave nasilja, ki vključuje preprečevanje nasilja, zaščito in podporo žrtv, pregon storilcev ter celovito in koordinirano ukrepanje. Da je bilo sprejetje konvencije nujen korak v smeri celovitejše in učinkovitejše obravnave nasilja v družini, dokazuje tudi najnovejša študija Evropskega inštituta za enakost spolov. Študija je pokazala, da je problem tovrstnega nasilja najprej problem človekovih pravic žensk, zato je osnovni

namen ukrepov preprečevanje nadaljnjih kršitev teh pravic, saj ima to hude posledice za ženske in posledično za vso družbo.

Svet Evrope je 12. oktobra 2021 objavil prvo Poročilo o uresničevanju določil Konvencije Sveta Evrope o preprečevanju nasilja nad ženskami in nasilja v družini ter o boju proti njima v Republiki Sloveniji. Poročilo omenja številne pozitivne zakonske ukrepe in ukrepe politik, ki so jih izvedli slovenski organi in dokazujejo njihovo jasno zavezanost k odpravi nasilja nad ženskami zaradi spola. Skupina GREVIO je ugotovila, da so slovenski organi dosegli velik napredek pri oblikovanju celovitega zakonskega in institucionalnega okvira ter okvira politik na področju preprečevanja nasilja v družini. Ob priznanju pozitivnega napredka na področju nasilja v družini in kazenske zakonodaje pa poročilo tudi poudarja, da je manj pozornosti, financiranja in politične podpore usmerjene k drugim oblikam nasilja nad ženskami, ki jih obravnava konvencija. Zato je eno od priporočil skupine GREVIO, da se mora Republika Slovenija v prihodnje na vse oblike nasilja nad ženskami odzvati na celosten način, pri čemer je sprejetje novega obsežnega strateškega dokumenta, ki obravnava vse oblike nasilja nad ženskami, ključ do doseganja tega cilja. Skupina GREVIO je opazila tudi druga področja, na katerih je potrebno izboljšanje z namenom doseganja višje ravni skladnosti z zahtevami Istanbulske konvencije, ki pa se nanašajo predvsem na spolno nevtralen pristop zakonskih določb in političnih dokumentov, ki obravnavajo nasilje nad ženskami, vključno z nasiljem v družini. Po mnenju skupine GREVIO je potrebnega več truda, da bi ukrepi naslavljali različne oblike nasilja nad ženskami (vključno z nasiljem v družini), kot s spolom povezan pojav.

Republika Slovenija je naredila velik napredek tudi na področju zaščite otrok pred nasiljem. Sprejela je Konvencijo Sveta Evrope o zaščiti otrok pred spolnim izkoriščanjem in spolno zlorabo (t. i. Lanzarotsko konvencijo), ki je začela veljati 1. januarja 2014. Konvencija je eden od ključnih instrumentov Sveta Evrope na področju boja proti spolnemu izkoriščanju otrok in celovito ureja tovrstno problematiko, vključno z inkriminacijo vseh vrst spolnih deliktov, storjenih nad otroki, pregonom storilcev in zaščito žrtev.

Področje preprečevanja nasilja v družini in nasilja nad ženskami je pomemben del družinske politike in politike enakosti spolov. Za urejanje tovrstne problematike je izjemno pomemben pristop, ki nikakor ne sme izhajati iz ideje, da je nasilje v družini ali nad ženskami individualen problem posamezne družine oziroma ženske. Poleg naslavljanja individualnih travmatičnih izkušenj žrtev nasilja je treba namreč problematiko nasilja vedno obravnavati tudi kot splošen družbeni problem in kot javno vprašanje. Zato je pomembna naloga države, da nasilje preprečuje, skrbi za preventivo in ozaveščanje, hkrati pa zagotavlja ustrezne ukrepe za zaščito, obravnavo in oskrbo žrtev nasilja. Pri tem pa ne sme pozabiti na delo s povzročitelji nasilja.

Preprečevanje in boj proti vsem oblikam nasilja nad ženskami je bilo eno od prioriteten področij Resolucije o nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških 2015–2020 (Uradni list RS, št. 84/15), ki je vključevalo ukrepe za doseganje ničelne strpnosti do nasilja nad ženskami. Nasilje nad ženskami je bilo v omenjeni resoluciji opredeljeno kot ena najbolj razširjenih kršitev človekovih pravic in oblika diskriminacije na podlagi spola, ki izhaja iz neenakovrednih družbenih odnosov med spoloma, ogroža zdravje, dostojanstvo, varnost in avtonomijo žrtev, ki so mu izpostavljene, ter pomeni oviro za polno sodelovanje žensk v gospodarskem, družbenem, političnem in kulturnem življenju. Leta 2023 je bila sprejeta Resolucija o nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških za obdobje 2022–2030 (Uradni list RS, št. 105/23-8772), ki na področju preprečevanja nasilja nad ženskami zasleduje predvsem naslednje cilje: krepitev medresorskega povezovanja in sodelovanja za učinkovitejšo obravnavo vseh oblik nasilja nad ženskami ter boljšo informiranost strokovne in splošne javnosti o vzrokih in posledicah nasilja v družini in nasilja nad ženskami; celovita in ustrezna podpora žrtvam nasilja v družini in nasilja nad ženskami s posebnim poudarkom na ranljivih skupinah, vključno z zagotavljanjem ustreznega pravnega varstva; boljša usposobljenost stroke in ozaveščenost o spletnem nasilju z vključitvijo vidika spola; zagotavljanje varnega delovnega okolja brez nasilja, spolnega nadlegovanja in nadlegovanja zaradi spola; spodbujanje enakosti spolov in

uresničevanje pravic žensk in deklic na mednarodni, evropski in državni ravni ter poudarjanje večje vloge in vključenosti žensk pri zagotavljanju mednarodnega miru in varnosti.

V zadnjem obdobju so bili narejeni številni ukrepi, ki prispevajo k izboljšanju celostne obravnave žrtv nasilja v družini, ter nastanitveni socialnovarstveni programi za žrtve nasilja v družini in nad ženskami. Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2013–2020 (Uradni list RS, št. 39/13) je celo presegla zastavljene cilje. Povečalo se je število kriznih centrov za žrtve nasilja, materinskih domov in varnih hiš. Prav tako se je okrepila mreža socialnovarstvenih programov za preprečevanje nasilja – povečalo se je število svetovalnih in informativnih programov, programov za povzročitelje nasilja ter programov za celovito obravnavno, celostno pomoč in podporo žrtvam spolne zlorabe. Pri programih telefonskega svetovanja je pomembno poudariti, da je od 1. januarja 2021 na voljo svetovalna linija 24/7, ki jo v okviru socialnovarstvenih programov izvaja Društvo SOS telefon za ženske in otroke – žrtve nasilja.

Resolucija o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2019–2023 (Uradni list RS, št. 43/19) je prav tako naslavljala problematiko nasilja v družini in nasilja nad ženskami. V medresorskem usklajevanju je nov predlog Resolucije o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2024–2028, v katerega sta vključeni temi nasilja v družini in nad ženskami.

Na področju preprečevanja in obravnave nasilja v družini in nasilja nad ženskami so bile v zadnjih letih izvedene številne preventivne dejavnosti ozaveščanja za strokovno in širšo javnost. Med letoma 2014 in 2015 je potekala dvoletna nacionalna kampanja Vesna – živeti življenje brez nasilja. Najpomembnejša cilja kampanje sta bila opozarjanje na problematiko nasilja nad ženskami in deklicami, ozaveščanje žensk z izkušnjo nasilja (in potencialnih žrtv) ter strokovne in širše javnosti. Od leta 2017 do 2019 je potekal tudi projekt Odklikni – ustavi spletno nasilje in nadlegovanje nad ženskami in dekleti, katerega namen je bil nadgraditi nacionalne dejavnosti za preprečevanje spletnega nasilja z vključitvijo vidika spola v gradiva, izobraževanja in izobraževalne module ter priporočila in ukrepe. Rezultati obeh projektov so bili usmerjeni tudi v ozaveščanje splošne javnosti, nastali so promocijski spoti, zloženke, plakati, e-plakati ipd. Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (v nadaljnjem besedilu: MDDSZ) vsa leta sofinancira tudi številne projekte in programe nevladnih organizacij s področja obravnave in preprečevanja nasilja v družini in nasilja nad ženskami. Leta 2019 je bila prevedena in natisnjena tudi zloženska Sveta Evrope in Evropske komisije Kaj je Istanbulska konvencija? Komu je namenjena? Zakaj je pomembna?, z namenom ozaveščanja splošne javnosti o pomembnosti Istanbulske konvencije in pridobivanju politične podpore za polno implementacijo njenih določb. Prav tako so bile natisnjene štiri zloženke s konkretnimi informacijami in napotki za žrtve in povzročitelje nasilja (Informacije za osebe z izkušnjo nasilja, Ukrepi prepovedi približevanja, Informacije za osebe, ki povzročajo nasilje, ter Ukrepi za zagotovitev varnosti – brezplačna pravna pomoč in naloge CSD) ter zloženke, ki ozaveščajo o nasilju nad starejšimi (Tudi starejši doživljajo nasilje). V letih 2022 in 2023 sta bili izvedeni dve nacionalni konferenci s tematiko nasilja nad ženskami in nasilja v družini (leta 2022 – Nacionalna konferenca o preprečevanju in odzivanju na nasilje nad ženskami v Sloveniji in leta 2023 – Nacionalna konferenca – Starševstvo in stiki v primeru nasilja v družini). Nacionalni konferenci sta bili organizirani v sodelovanju treh resorjev (MDDSZ, MP in MNZ) in nevladnih organizacij (Društvo za nenasilno komunikacijo, Društvo SOS telefon za ženske in otroke – žrtve nasilja in PIC – Pravni center za varstvo človekovih pravic in okolja). MDDSZ je leta 2023 organiziralo široko ozaveševalno kampanjo o nasilju nad ženskami in nasilju v družini. Uspešno so bili izvedeni tudi številni, h konkretnim ciljnim skupinam usmerjeni projekti. MZ je s ciljem uveljavitve določil Zakona o preprečevanju nasilja v družini na področju zdravstvene dejavnosti ter povečanja znanja in kompetenc zdravstvenih delavcev pri delu z žrtvami nasilja v družini izvedlo obsežen izobraževalni projekt z naslovom *Prepoznavna in obravnava žrtv nasilja v družini v okviru zdravstvene dejavnosti*. Posebno pozornost izobraževanju na področju preprečevanja in obravnave nasilja v družini namenja tudi Policija, ki ima že vzpostavljen sistem rednega usposabljanja za policiste in policistke, ki se pri svojem delu srečujejo s problematiko in žrtvami nasilja v družini in nasilja nad ženskami. Uspešna sta tudi njihov projekt usposabljanja multiplikatorjev za

obravnavo nasilja v družini in nadgradnja izobraževanj prek sistema izobraževanja na daljavo. V letih 2023 in 2024 so v policiji organizirali dva strokovna posveta, in sicer *Multidisciplinarni pristop k obravnavi nasilja v družini* in *Preseganje meja, mednarodni vidiki obravnave nasilja v družini*, ki se ju je vsako leto udeležilo več kot 150 udeležencev iz vrst policije, tožilstva, sodišč, zdravstva, šolstva in centrov za socialno delo. V policiji so leta 2024 izdali zloženko *Nasilje v družini – ključne informacije za žrtve* v devetih jezikih, ki je objavljena na spletni strani policije. Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti je med letoma 2021 in 2023 izvedel projekt z naslovom *Prepoved približevanja*, v okviru katerega so analizirali tudi izrečene prepovedi približevanja v obdobju 2010–2021 in ocenjevali učinkovitost ukrepa. Za redno izobraževanje in usposabljanje strokovnih delavcev in delavk v vzgoji in izobraževanju s področja problematike nasilja skrbijo tudi na Ministrstvu za vzgojo in izobraževanje (v nadaljnjem besedilu: MVI). Zavod Republike Slovenije za šolstvo je zasnoval razvojno nalogo Varno in spodbudno učno okolje, ki vključuje celovit, vsešolski pristop za zagotavljanje varnega in spodbudnega učnega okolja, vključno z orodji za pomoč in podporo zaposlenim v vzgojno-izobraževalnih zavodih. Pripravljena sta bila tudi Protokol za ravnanje ob zaznavi in obravnavi medvrstniškega nasilja v vzgojno-izobraževalnih zavodih ter Protokol za ravnanje ob zaznavi in obravnavi spolnega nasilja in spolnega nadlegovanja v vzgojno-izobraževalnih zavodih.

K boljšemu in učinkovitejšemu delu z žrtvami nasilja so torej pomembno pripomogli programi pomoči žrtvam ter izobraževanja in usposabljanja za policijo, CSD, zdravstveno osebje, nevladne organizacije, pedagoški in svetovalni kader, ki se srečujejo z različnimi oblikami nasilja. Pri teh dejavnostih je imelo pomembno vlogo sodelovanje državnih institucij z nevladnimi organizacijami. Izvedene dejavnosti so pripomogle k izboljšanju sistemske obravnave žrtev nasilja v družini in povzročiteljev nasilnih dejanj s posebnim poudarkom na zaščiti ranljivih družbenih skupin, hkrati pa so okrepile medresorsko in interdisciplinarno sodelovanje.

Ne nazadnje pa je treba omeniti tudi gibanje #jztudi (#metoo), ki je leta 2018 zasejalo globalni upor žensk proti spolnemu nasilju. Pobuda #jztudi je ob močni podpori nevladnih organizacij zaživela tudi v Sloveniji. Ženskam in dekletom je tudi pri nas omogočila, da prvič v takem številu javno spregovorijo o svojih zgodbah sistematčne mizoginije ter opozorijo na pogosto dolgoletno in sistematično poniževanje, nasilništvo, spolno nasilje in zastraševanje v svojem poklicnem ali javnem življenju.

2. Koncept, cilji in temeljna prednostna področja

Neposredna pravna podlaga za pripravo in izvajanje Resolucije o nacionalnem programu preprečevanja nasilja v družini in nasilja nad ženskami 2024–2029 (v nadaljnjem besedilu: resolucija) je Zakon o preprečevanju nasilja v družini, ki v 11. členu določa, da Državni zbor na predlog vlade sprejme resolucijo o nacionalnem programu preprečevanja nasilja v družini in nasilja nad ženskami za obdobje šestih let. Namen resolucije je prepoznati ključna področja, pri katerih zaznavamo pomanjkljivosti oziroma slabše delovanje in bi bile potrebne spremembe, ter opredeliti cilje in ukrepe, s katerimi bomo dosegli izboljšave. Natančnejša navedba ukrepov, kazalnikov in nosilcev ter časovnica izvajanja ukrepov bo opredeljena v treh akcijskih načrtih (vsaki dve leti).

Pri opredelitvi ciljev in ukrepov smo imeli v mislih omejeno obdobje trajanja resolucije (šest let), zato smo skrbno premislili prioritete in jih opredelili toliko, kolikor jih je mogoče uresničiti v danem obdobju. Resolucija opredeljuje tudi kazalnike za spremljanje izvajanja resolucije ter izvajalce posameznih ukrepov. Spremljanje izvajanja resolucije je dolžnost vseh resorjev, ki so nosilci posameznih ukrepov. Enkrat letno resorji posredujejo poročilo o uresničevanju ciljev resolucije in izvedbe ukrepov resornemu ministrstvu.

Ključne spremembe, ki jih bomo dosegli z izvedbo ciljev in pripadajočih ukrepov po preteku trajanja resolucije, obsegajo tako krepitev in dvig kakovosti programov s področja nasilja v družini in

drugimi oblikami nasilja nad ženskami, izboljšano zaščito, obravnavo in položaj žrtev tovrstnega nasilja, (še) večjo strokovnost osebja, ki se pri svojem delu srečuje s problematiko nasilja v družini in nad ženskami, boljšo ozaveščenost družbe o ničelni toleranci do nasilja v družini in nasilja nad ženskami, izboljšane predpise na področju preprečevanja nasilja v družini in nasilja nad ženskami kot tudi izboljšave na področju spremljanja nasilja v družini in nasilja nad ženskami ter boljšo organiziranost referenčnih področij. Cilji, ki si jih je MDDSZ zastavil, so skladni s temeljnimi evropskimi smernicami na področju preprečevanja in obravnave nasilja v družini in nad ženskami ter priporočili Skupine GREVIO o zakonodajnih in drugih ukrepih za uveljavitev določil Istanbulska konvencija. Z izvajanjem resolucije želimo doseči naslednje strateške cilje:

1. Raznoliki, trajni, kakovostni in široko dostopni socialnovarstveni in drugi programi pomoči žrtvam nasilja v družini in nasilja nad ženskami ter programi, namenjeni povzročiteljem nasilja v družini in nasilja nad ženskami.
2. Izboljšana obravnava, položaj in zaščita žrtev nasilja v družini in nasilja nad ženskami ter izboljšani postopki (prakse) urejanja te problematike.
3. Visoko strokovno usposobljen kadar, ki se pri svojem delu srečuje s problematiko nasilja v družini in nasilja nad ženskami ter žrtvami tovrstnega nasilja.
4. Ničelna stopnja tolerance do nasilja v družini in nasilja nad ženskami, visoka ozaveščenost družbe na tem področju ter preventivno delovanje.
5. Izboljšani, posodobljeni ali nadgrajeni predpisi na področju preprečevanja nasilja v družini in nasilja nad ženskami ter pomoči žrtvam tovrstnega nasilja z vključitvijo vidika spola.
6. Zagotovljeni kakovostni podatki o nasilju v družini in nasilju nad ženskami.
7. Izboljšana organizacija področja preprečevanja nasilja v družini in nasilja nad ženskami, človeški in finančni viri za trajnostno delovanje sistema ter okrepljeno in usklajeno sodelovanje vseh relevantnih deležnikov.

Resolucija sledi medsektorskemu pristopu oziroma konceptu, saj so tako na prvem mestu vsebinska področja in ne sektorska razdelitev področij. Resolucija tako spodbuja medsektorsko sodelovanje, kjer se najboljše rešitve iščejo znotraj posameznega vsebinskega sklopa, vsi sodelujoči pri pripravi strateškega dokumenta (posamezni resorji, vladne službe in nevladne organizacije) pa so tako spodbujeni, da presežejo sektorsko delovanje in se bolje povezujejo. Usklajeno medsektorsko in medinstitucionalno sodelovanje je namreč bistvenega pomena za učinkovito delo na področju preprečevanja in obravnave nasilja v družini in nasilja nad ženskami ter večjo zaščito žrtev tovrstnega nasilja.

Spodnja podpoglavja (od 3.1 do 3.7) nosijo naslove temeljnih zastavljenih ciljev resolucije. Vključujejo krajše vsebinske predstavitev, hkrati pa osvetljujejo nekatere ključne izzive na posameznih področjih. Zaradi obsežnosti tematike in lažjega pregleda so pod besedilom konkretni ukrepi tabelarično predstavljeni. Treba je omeniti, da vsebinske opredelitve problematike niso popolnoma skladne z umestitvijo ukrepov v sklop določenega cilja. Posamezne ukrepe bi namreč zlahka umestili pod več ciljev (na primer problematiko spolnega nadlegovanja je mogoče umestiti pod cilj izboljšanje predpisov ter izboljšana obravnava, položaj in zaščita žrtev), hkrati pa so posamezni vsebinski sklopi tako široki, da jih je bilo treba razdeliti na več ukrepov (ki spadajo pod različne cilje), opisali pa smo jih zgolj pri enem podpoglavju. Ravno tako je treba poudariti, da so določene vsebinske predstavitev razmeroma kratke, in sicer iz dveh razlogov: (1) resolucija želi dati večji poudarek usmerjenosti naprej, torej zastavljenim ciljem in ukrepom, s katerimi bomo izboljšali področje preprečevanja in obravnave nasilja

v družini in nasilja nad ženskami, (2) gre za kompleksno in nekoliko razdrobljeno področje, ki ga pokriva in obravnava več predpisov in s podrobnimi vsebinskimi opisi se ne bi mogli izogniti ponavljanju.

Opredeljeni ukrepi za doseganje ciljev resolucije so del politike preprečevanja in obravnave nasilja v družini in nasilja nad ženskami in se bodo usklajeno izvajali na vseh resorjih, pristojnih za naslavljanje nasilja v družini in nasilja nad ženskami. Ukrepi so večinoma vezani na načrtovane politike resornega ministrstva, v določenem obsegu pa bodo zadevali tudi druga področja, ki so v pristojnosti posameznih ministrstev, služb Vlade RS, lokalnih skupnosti in drugih deležnikov. Ministrstva in vladni organi bodo ukrepe iz te resolucije vključili v svoje programe in dejavnosti, hkrati bodo v svoje politike integrirali temeljne cilje. Na nekaterih področjih bo za izvajanje ukrepov treba predvideti posebne dejavnosti, za katere bodo ministrstva v okviru svojih proračunov namenila sredstva. Finančna sredstva za vse ukrepe, navedene v resoluciji, se bodo zagotavljala iz enega navedenega vira ali več teh: proračun Republike Slovenije, proračuni lokalnih skupnosti in sredstva Evropske unije. Dinamika uvedbe ukrepov bo odvisna od proračunskih zmožnosti. Resorji si bodo prizadevali za vse ukrepe, ki bi morda zahtevali dodatna sredstva, ta zagotoviti v okviru svojih finančnih načrtov s prerazporeditvami oziroma s povečanjem učinkovitosti pri izvajanju ukrepov.

3. Cilji, ukrepi, kazalniki, nosilci

3.1. Raznoliki, trajni, kakovostni in široko dostopni socialnovarstveni in drugi programi pomoči žrtvam nasilja v družini in nasilja nad ženskami ter programi, namenjeni povzročiteljem nasilja v družini in nasilja nad ženskami

Sistem socialnega varstva v Republiki Sloveniji zagotavlja uporabnicam in uporabnikom različne oblike pomoči. Posameznice in posamezniki, ki se znajdejo v stiski, povezani z nasiljem, lahko poiščejo pomoč v okviru mreže javne službe socialnovarstvenih storitev. Te izvajajo javni socialnovarstveni zavodi in druge pravne in fizične osebe, ki si pridobijo koncesijo ali dovoljenje za delo. Storitve v sistemu socialnega varstva dopolnjujejo socialnovarstveni programi na področju preprečevanja nasilja, ki vključujejo programe materinskih domov, varne hiše, zatočišča, krizne centre, informiranje in svetovanje, obravnave žrtev spolnega nasilja, obravnave povzročiteljev nasilja, telefonsko svetovanje, celostno obravnavo žrtev nasilja med invalidi, preventivne programe na področju preprečevanja nasilja nad starejšimi in druge programe, ki jih poleg javnih zavodov izvajajo tudi nevladne organizacije in druge pravne osebe, ki so opredeljene v javnem razpisu. Površen vtis, da je država pri reševanju različnih stisk družin, otrok in posameznikov preveč pasivna in da namesto nje nalogo opravljajo izvajalci socialnovarstvenih programov, je tako napačen, saj država že od leta 1993 prek vsakoletnih javnih razpisov redno sofinancira javne in razvojne socialnovarstvene programe in tako načrtno rešuje raznolike (socialne) stiske različnih kategorij ljudi. Izkazalo se je, da se v socialnovarstvenih programih praviloma lažje in predvsem hitreje odzivajo na značilnosti okolja ter potrebe uporabnic in uporabnikov, ki jim zagotavljajo različne oblike pomoči. MDDSZ vsako leto pripravi javni razpis za izvajanje socialnovarstvenih programov, s katerim poskuša slediti prepoznanim potrebam na terenu (novi programi ali nadgradnja obstoječih programov). Poudariti je treba, da tako javni zavodi kot tudi nevladne organizacije, ki izvajajo socialnovarstvene programe na področju preprečevanja nasilja, zelo dobro opravljajo svojo nalogo in so v veliko pomoč pri prepoznavanju potreb na omenjenem področju. Za izvajanje javnih socialnovarstvenih programov je pogoj strokovna verifikacija programov, ki jo izvaja Socialna zbornica Slovenije, prav tako so programi vključeni v enotno evalvacijo pri Inštitutu Republike Slovenije za socialno varstvo. Njihovo financiranje zagotavljajo država oziroma lokalna skupnost, uporabniki ali drugi zainteresirani subjekti. Socialnovarstvene programe natančneje opredeljuje Zakon o socialnem varstvu (Uradni list RS, št. 3/07 – uradno prečiščeno besedilo, 23/07 – popr., 41/07 – popr., 61/10 – ZSVarPre, 62/10 – ZUPJS, 57/12, 39/16, 52/16 – ZPPreb-1, 15/17 – DZ, 29/17, 54/17, 21/18 – ZNOrg, 31/18 – ZOA-A, 28/19, 189/20 – ZFRO, 196/21 – ZDOsk, 82/23 in 84/23

– ZDOsk-1) in Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2022–2030 (Uradni list RS, št. 49/22).

V letu 2023 MDDSZ sofinancira 38 socialnovarstvenih programov, namenjenih preprečevanju nasilja, od tega 13 svetovalnic, 21 nastanitvenih programov, tri programe za celovito obravnavo, celostno pomoč in podporo žrtvam spolne zlorabe, en program za povzročitelje nasilnih dejanj in en program telefonskega svetovanja. Od omenjenih programov je 35 javnih socialnovarstvenih programov (vključenih v sedemletno sofinanciranje) in trije razvojni socialnovarstveni programi (vključeni v enoletno sofinanciranje). V sklopu nastanitvenih programov MDDSZ sofinancira osem materinskih domov, 13 varnih hiš, zatočišč in kriznih centrov. Seznam sofinanciranih socialnovarstvenih programov je vsako leto posodobljen ter javno objavljen, MDDSZ pa redno izdaja tudi knjižico z naslovom *Mreža socialnovarstvenih programov, programov za invalide in programov v podporo družini*, ki je na voljo na CSD-jih in številnih referenčnih nevladnih organizacijah.

Večina programov na področju preprečevanja nasilja je namenjena ženskam z otroki ali brez njih, ki so v socialni, bivanjski ali materialni stiski in potrebujejo svetovanje, pomoč ter varen in miren prostor oziroma doživljajo/so doživljale nasilje vseh vrst, neredko pa imajo tudi težave v duševnem zdravju. Leta 2022 je bilo v glavne programe vključenih 80 odstotkov žensk, med mladoletnimi uporabniki pa je delež bolj enakomerno porazdeljen, vključenih je bilo 548 deklic in 519 dečkov. Svetovalni programi ponujajo pomoč tudi odraslim moškim. Ciljna skupina uporabnikov in uporabnic programa preventive so trenutno zlasti starejši, predvsem tisti, ki so odvisni od domače oskrbe in imajo ozko socialno mrežo, in tisti, ki imajo v družini starejšega človeka.

Glede regijske pokritosti s programi za preprečevanje nasilja v družini in drugih oblik nasilja, ki jih sofinancira MDDSZ, ugotavljamo, da so bili nastanitveni programi uporabnikom in uporabnicam na voljo v skoraj vseh regijah, z izjemo zasavske in primorsko-notranjske regije. Program preventive je bil na voljo v petih regijah: savinjski, koroški, jugovzhodni Sloveniji, osrednjeslovenski in gorenjski. Program telefonskega svetovanja pa je bil dostopen uporabnikom s celotnega območja Republike Slovenije. Svetovalnice so bile na voljo skoraj v vseh regijah, z izjemo zasavske in primorsko-notranjske regije.

V vse programe za preprečevanje nasilja v družini in drugih oblik nasilja je bilo v letu 2022 v glavni program vključenih 12.490 uporabnikov in uporabnic. V programih je bilo na voljo 445 ležišč za začasno nastanitev uporabnikov in uporabnic ter njihovih otrok. V letu 2022 so programi za preprečevanje nasilja pridobili skupaj skoraj 6,8 milijona EUR, MDDSZ jim je namenil 4,8 milijona EUR, kar je okoli 70 odstotkov vseh pridobljenih sredstev v letu 2022. 17 odstotkov so prispevale občine, delež preostalih sofinancerjev pa je bil precej manjši. V letnih evalvacijah programov ugotavljamo potrebo po povečanju sredstev za sofinanciranje programov, saj se število uporabnic in uporabnikov iz leta v leto povečuje in ponekod (znatno) presega normative. V skladu s povečanjem števila in specifičnih potreb uporabnikov in uporabnic bi bilo treba zagotoviti več sredstev za razvoj novih programov in dodatnih storitev ter za strokovni razvoj zaposlenih in prostovoljcev.

V okviru socialnovarstvenih programov se financirajo in izvajajo številni in raznoliki programi na področju preprečevanja nasilja v družini in drugih oblik nasilja, ki pa se morajo nenehno prilagajati dejanskim potrebam na terenu. To je pokazala tudi epidemija covida-19. Treba je vedeti, da gre za živo področje in se potrebe skozi čas spreminjajo, zato je ključno dobro sodelovanje z izvajalci socialnovarstvenih programov (po večini nevladne organizacije), ki prenesejo povratne informacije s terena, hkrati pa je pomemben tudi sistem kakovostne evalvacije teh programov. Izvajalci socialnovarstvenih programov, ki delujejo na področju preprečevanja nasilja, so opozorili, da so se pojavile potrebe po nekaterih novih, specializiranih socialnovarstvenih programih. Opažajo manko programov za postopen prehod žrtev iz nastanitvenih programov v domače okolje, nastanitvenih programov za brezdomne ženske, po namestitvah, ki bi bile specializirane (ženske z otroki, ki imajo težave v duševnem zdravju, ženske, ki imajo težave, povezane z uživanjem drog, in druge), programov za dolgotrajnejše bivanje, nastanitvenih programov za ženske brez otrok, svetovalnih programov za

ženske žrtve nasilja, ki so hkrati tudi povzročiteljice nasilja, programov za delo s starši in programov za učenje vzgoje brez nasilja, specializiranih programov za moške, ki povzročajo spolno zlorabo otrok, specializiranih programov za preprečevanje in zmanjševanje nasilništva, prav tako je premalo preventivnih programov.

V prihodnosti bi bilo treba oblikovati in vzpostaviti več programov za posebej ranljive skupine žrtev nasilja v družini in nasilja nad ženskami – na primer za starejše ženske, romske otroke, romske ženske in dekleta, migrantke, invalidke, kjer se kaže tudi potreba po okrepitvi nekaterih namestitvenih kapacitet, ki bi bile prilagojene osebam s posebnimi potrebami. Pri tem je pomembno, da se v izogib (še večji) segregaciji ranljivih skupin tovrstni programi integrirajo v obstoječe. Nadalje bi bilo treba mrežo določenih socialnovarstvenih programov razpršiti, da bodo posamezni programi enako dostopni uporabnikom in uporabnicam v vseh regijah po Republiki Sloveniji, saj nekaterim uporabnikom in uporabnicam določene storitve programov v lastni regiji niso dostopne oziroma so jim dostopne zgolj prek telefona.

Treba bi bilo vzpostaviti specializirane ekipe v kriznih centrih, ki bi bile usposobljene za delo z žrtvami spolnega nasilja, ter razviti protokol, ki bi obravnaval to obliko nasilja in urejal ustrezno podporo žrtvam.

Pri zasledovanju različnih potreb uporabnikov in uporabnic so poleg socialnovarstvenih programov za žrtve pomembni tudi drugi programi, namenjeni specifičnim ciljnim skupinam, ki pa se prav tako osredotočajo na preprečevanje nasilja v družini in nasilja nad ženskami, kot so programi za povzročitelje, ki imajo težave z odvisnostmi, programi za povzročitelje s težavami v duševnem zdravju ipd. Menimo, da tovrstnih programov v Republiki Sloveniji primanjkuje, zato bi jih bilo treba okrepiti oziroma vzpostaviti. Izvajalci socialnovarstvenih programov opozarjajo tudi na pomanjkanje učinkovitih in sistematičnih preventivnih programov v različnih sferah, ki bi že otroke in mladostnike, pa tudi njihove starše, učili spoštovanja, enakosti in nenasilnega reševanja konfliktov. Potrebni pa bi bili tudi preventivni programi za starše, ki bi naslavljali zanemarjanje in slabo ravnanje z otroki. Natančneje bi bilo treba raziskati tudi problematiko prisilnih in zgodnjih porok mladostnic in mladostnikov.

V omejenem obsegu se vsebine, vezane na preprečevanje nasilja v družini in nasilja nad ženskami in dekleti, izvajajo tudi v okviru programov v podporo družini (ki jih sofinancira MDDSZ), v okviru večgeneracijskih centrov (ki se financirajo iz programa Evropskega socialnega sklada in proračuna Republike Slovenije) ter v okviru letnega javnega razpisa za sofinanciranje projektov s področja enakosti žensk in moških (ki ga sofinancira MDDSZ). Pri tem je treba poudariti, da ne gre za celovite programe preprečevanja in obravnave nasilja, temveč zgolj za krajše vsebinske sklope, ki so namenjeni predvsem preventivi.

Varovalne dejavnike pred nasiljem v družini prek programov primarne preventive duševnega zdravja krepí tudi MZ, ki redno sofinancira dejavnosti in programe s področja duševnega zdravja mladostnikov in odraslih. V sklopu prenovljenega programa *Priprave na porod in starševstvo* pa pozornost namenjajo tudi komunikaciji med partnerjema, duševnemu zdravju v obdobju in psihološkim potrebam otroka.

Republika Slovenija ima široko in raznoliko mrežo različnih programov preprečevanja in obravnave nasilja v družini in nasilja nad ženskami, vendar je treba to mrežo nenehno vzdrževati in dograjevati, hkrati pa je treba tudi razvijati nove programe, ki bodo odgovarjali na novonastale potrebe.

1. CILJ: Raznoliki, trajni, kakovostni in široko dostopni socialnovarstveni in drugi programi pomoči žrtvam nasilja v družini in nasilja nad ženskami ter programi, namenjeni povzročiteljem nasilja v družini in nasilja nad ženskami

	<i>Ukrepi</i>	<i>Kazalniki</i>	<i>Nosilci</i>
1.	Razpršiti in okrepiti mrežo socialnovarstvenih programov za pomoč žrtvam nasilja v družini in nasilja nad ženskami, ki bo omogočala enako geografsko dostopnost do programov ter bolj specializirano podporo konkretnim ciljnim skupinam z različnimi osebnimi okoliščinami.	Vrsta in število na novo vzpostavljenih programov oziroma nadgrajenih obstoječih programov (po letih). Prikaz geografske razpršenosti programov po Republiki Sloveniji.	MDDSZ
2.	Posodobitev zasnove socialnovarstvenih programov na način, da se bodo ti prilagodili aktualnim stiskam in težavam populacije.	Posodobljen javni razpis za sofinanciranje socialnovarstvenih programov.	MDDSZ
3.	Postopen prehod nekaterih javnih socialnovarstvenih programov v mrežo javne službe.	Sistemsko urejeno financiranje javnih socialnovarstvenih programov.	MDDSZ
4.	Ohranitev dostopnosti programov za različne potrebe vseh žrtev nasilja z ohranitvijo stabilnega sofinanciranja programov, ki ne bodo vključeni v javno mrežo.	Število nastanitvenih programov, ki niso vključeni v javno mrežo.	MDDSZ
5.	Razpršiti in okrepiti programe psihosocialne pomoči otrokom ter mladostnikom in mladostnicam, žrtvam nasilja v družini (vključno s prisilnimi porokami).	Vrsta in število na novo vzpostavljenih programov oziroma nadgrajenih obstoječih programov (po letih).	MDDSZ
6.	Razpršiti in okrepiti mrežo socialnovarstvenih programov za povzročitelje nasilja v družini in nasilja nad ženskami, da bo omogočala enako geografsko dostopnost do programov ter večjo kakovost dela (več svetovalcev in svetovalk).	Število na novo vzpostavljenih programov (po letih). Število svetovalcev in svetovalk, zaposlenih v programih za povzročitelje nasilja na uporabnika.	MDDSZ
7.	Razvoj specializiranih programov za povzročitelje nasilja v družini in nasilja nad ženskami (na primer razvoj programov za otroke, ki povzročajo nasilje, programov za mladostnike in mladostnice, ki povzročajo nasilje nad vrstniki_cami, programov za povzročitelje_ice spolnega nasilja, programov za Rome).	Vrste in število programov (po letih).	MDDSZ
8.	Analiza potreb novih programov pomoči žrtvam nasilja v družini in nasilja nad ženskami ter njihova vzpostavitev (programi za ranljive skupine z različnimi osebnimi okoliščinami).	Pripravljena analiza potreb v okviru spremljanja socialnovarstvenih programov. Vrste in število novih programov (po letih).	MDDSZ IRSSV

9.	Širitev obstoječih programov na področju preprečevanja nasilja v družini in nasilja nad ženskami (na primer treningi starševskih veščin oziroma programi starševstva za izboljšanje odnosov z otroki in spodbujanje njihovega razvoja ter programi primarne preventive na področju duševnega zdravja).	Vrste in število programov (po letih).	MZ MDDSZ
10.	Okrepitev storitve pomoč družini za dom.	Število strokovnih delavcev na število družin.	MDDSZ
11.	Okrepiti nadzor nad izvajanjem socialnovarstvenih programov na področju preprečevanja nasilja v družini in nad ženskami.	Število nadzorov.	MDDSZ
12.	Zagotoviti trajno delovanje nacionalne 24/7 zaupne, anonimne, brezplačne telefonske linije za pomoč žrtvam vseh oblik nasilja nad ženskami (svetovanje, krizna podpora in napotitev, ustrezno upoštevanje jezikovne ovire, zagotoviti kadrovsko krepitev).	Vzpostavljena trajna linija.	MDDSZ
13.	Ponovna zagotovitev izvajanja kriznih namestitev za starejše žrtve nasilja in odrasle žrtve nasilja s posebnimi potrebami v domovih za starejše.	Število namestitev žrtv nasilja v domove za starejše (po letih).	MSP
14.	Razviti in zagotoviti financiranje programov za pomoč osebam s težavami v duševnem zdravju – žrtvam nasilja, ki potrebujejo razširjeno strokovno pomoč z aktivnim in stalnim sodelovanjem zdravstvenih služb (centri za duševno zdravje v sodelovanju s socialnovarstvenimi programi).	Navedba programov.	MDDSZ MZ
15.	Zagotovitev bivalnih enot, namenjenih začasnemu reševanju stanovanjskih potreb ranljivih ciljnih skupin.	Število vzpostavljenih enot.	MDDSZ
16.	Vzpostavitev večnamenskih romskih centrov.	Vzpostavljeni večnamenski romski centri.	MDDSZ
17.	Vzpostavitev večgeneracijskih centrov, ki bodo v okviru svojega programa pokrivali tudi vsebino nasilja v družini in nasilja nad ženskami.	Vzpostavljeni večgeneracijski centri.	MDDSZ
18.	Proučitev možnosti zakonskih sprememb v zvezi z obvezno udeležbo povzročitelja nasilja v programih spreminjanja nasilnega vedenja.	Proučitev možnosti zakonskih sprememb.	MDDSZ

3.2. Izboljšana obravnava, položaj in zaščita žrtev nasilja v družini in nasilja nad ženskami ter izboljšani postopki (prakse) urejanja te problematike

Republika Slovenija je na področju izboljšanja obravnave, položaja in zaščite žrtev nasilja v družini in nasilja nad ženskami v zadnjem desetletnem obdobju naredila velik korak naprej. Sprejela in posodobila je ustrezno zakonodajo ter sprejela, ratificirala in implementirala vse pomembne deklaracije, konvencije in sporazume, ki urejajo omenjeno problematiko.

Pomemben napredek na področju večje zaščite žrtev nasilja v družini je sprejet samostojen zakon, ki obravnava problematiko nasilja v družini – Zakon o preprečevanju nasilja v družini (2008), ki je bil oktobra 2016 tudi posodobljen. Novela je vključevala razmeroma veliko sprememb, kar ni neobičajno, saj je šlo za prvo posodobitev tega zakona. Navadno se namreč izkaže, da so prav prve posodobitve najboljše, kajti šele po nekaj letih uporabe zakona se pokažejo pomanjkljivosti oziroma razkorak med določili in prakso oziroma izvajanjem zakona.

Spremembe so zadevale predvsem naslednja področja: dopolnitev opredelitve nasilja v družini (tako v smislu razširitve obstoječih definicij kot v smislu dodajanja novih oblik nasilja v družini, kot je zalezovanje), razširitev opredelitve družinskih članov (na primer dodale so se osebe, ki so v partnerskem razmerju, ne glede na to ali živijo v skupnem gospodinjstvu, novi partnerji družinskih članov, tudi če je razmerje ali skupnost že prenehala), natančnejša določitev možnosti ukrepanja pristojnih organov (policije in sodišč), jasnejša ureditev postopkov policije in postopkov pred sodiščem, razširitev nabora možnih ukrepov sodišč, zlasti takšnih za zaščito otrok (na primer prepoved izdaje osebnih dokumentov, prepoved prehoda državne meje z otrokom), podaljšanje trajanja nekaterih ukrepov, spremembe na področju prepustitve stanovanja v skupni uporabi, eksplicitna prepoved telesnega kaznovanja otrok, dolžnost obvezne prijave suma nasilja za osebe, ki zaradi osebnih okoliščin niso sposobne skrbeti zase, spremembe na področju spremljevalca žrtve, oprostitev sodne takse (za žrtev) za vse postopke po Zakonu o preprečevanju nasilja v družini, večje varovanje podatkov o žrtvi, eksplicitna prepoved uporabe alternativnih oblik reševanja sporov v primerih nasilja v družini in številne druge spremembe. Glavno vodilo vseh teh sprememb je bilo večja zaščita žrtev ter izboljšanje sistemske ureditve področja preprečevanja in boja proti nasilju v družini.

Eden od pomembnih mednarodnih dokumentov, ki posebno pozornost namenja žrtvam nasilja v družini in nasilja nad ženskami, je že omenjena Istanbulska konvencija, ki je prvi in hkrati najboljše mednarodno pravni instrument, ki celovito določa obveznosti pogodbenic za preprečevanje nasilja nad ženskami, vključno z nasiljem v družini. Osnovni cilj konvencije je ustvariti Evropo brez nasilja nad ženskami in nasilja v družini. S sprejemom tega pomembnega mednarodnega dokumenta s področja varstva človekovih pravic in boja proti diskriminaciji žensk se je Republika Slovenija pridružila skupini najnaprednejših držav, ki so konvencijo že ratificirale. S tem je pokazala svojo trdno zavezo, da naredi velik korak naprej pri preprečevanju nasilja nad ženskami in nasilja v družini. Aprila 2016 je bila s sklepom vlade ustanovljena vladna Medresorska delovna skupina za spremljanje izvajanja Istanbulske konvencije. Medresorska delovna skupina je odgovorna za usklajevanje, izvajanje, spremljanje in vrednotenje politik in ukrepov za preprečevanje vseh oblik nasilja in boj proti njim, ki jih zajema področje Istanbulske konvencije. Svet Evrope je oktobra 2021 objavil prvo poročilo skupine GREVIO o uresničevanju določil Istanbulske konvencije v Republiki Sloveniji. Predlogi priporočil so ustrezno vključeni v to resolucijo.

Republika Slovenija je v svoj pravni red implementirala tudi Direktivo o pravicah žrtev, ki med drugim žrtvam kaznivih dejanj zagotavlja jasne pravice dostopa do informacij in sodelovanja v kazenskem postopku ter prejemanja podpore in zaščite, prilagojene njihovim potrebam. Poleg tega zagotavlja opredelitev ranljivih žrtev, kot so otroci, žrtve posilstva ali invalidi, ki lahko med kazenskimi postopki prejmejo dodatno zaščito. Del Direktive o pravicah žrtev je bil leta 2019 implementiran v nov Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o kazenskem postopku (ZKP-N). Ob tem je treba omeniti,

da je Zakon o kazenskem postopku že prej vključeval veliko pravic in jamstev, ki jih predvideva omenjena direktiva. Novela Zakona o kazenskem postopku (ZKP-N) pa je na sistemski ravni uredila pravice in položaj žrtev v kazenskem postopku, in sicer tako z vidika obveščenost žrtve, varovanja njenih pravic kot tudi zaščitnih ukrepov (omenjena novela je posledično najbolj obsežna sprememba Zakona o kazenskem postopku od njegovega sprejema pa vse do danes). Med drugim je predvidela obzirno obravnavo žrtev, ki so ranljive, možnost spremstva t. i. zaupne osebe v postopku, individualno oceno vsake žrtve (z vidika njene ogroženosti za maščevanje, ustrahovanje, sekundarno in ponovno viktimizacijo), natančno je uredila informiranje žrtve (tako o njenih pravicah kot tudi o pobegu ali odpustu storilca iz pripora ali zapora), možnost zaslišanja iz t. i. varne sobe ... Po sprejemu omenjene novele je bila oblikovana t. i. implementacijska skupina, v katero so bili vključeni vsi relevantni deležniki, vključno s predstavniki nevladnih organizacij, in ki je med drugim oblikovala zloženko s pravicami žrtev kaznivih dejanj (natisnjena je bila v več jezikih) ter delovni pripomoček za oceno ogroženosti žrtev kaznivih dejanj zaradi ponovne in sekundarne viktimizacije, maščevanja in ustrahovanja. Na največjih dveh sodiščih (v Ljubljani in Mariboru) sta se oblikovali posebni službi za pomoč in podporo žrtvam kaznivih dejanj, ki so udeleženci sodnih postopkov (največkrat kot priče). Z novelo Zakona o kazenskem postopku (Uradni list RS, št. 200/20; ZKP-O) pa se je uredila še možnost zakritja osebnih podatkov žrtve v postopku. Ob tem je treba omeniti, da je Zakon o kazenskem postopku že prej urejal različne zaščitne ukrepe za žrtve (zaslišanje prek videokonference, anonimizacija priče ...).

Direktiva o pravicah žrtev je bila implementirana tudi v novelo Zakona o socialnem varstvu. Novela Zakona o socialnem varstvu je vpeljala novo socialnovarstveno storitev – podporo žrtvam kaznivih dejanj, ki jo izvajajo CSD-ji in katere namen je zagotoviti, da žrtve kaznivih dejanj dobijo ustrezno podporo v obliki svetovanja, posredovanja informacij ter po potrebi ustrezno zaščito in specialistične storitve, če gre za žrtve iz posebej ranljivih skupin. S tem so se v slovenski pravni red prenesle določbe tistih členov Direktive o pravicah žrtev, s katerimi se vzpostavlja brezplačna in dostopna mreža podpore žrtvam kaznivih dejanj ter vpeljujejo storitve podpore v skladu s cilji in namenom Direktive o pravicah žrtev, ne glede na to, ali je žrtev kaznivo dejanje prijavila ali ne. V Pravilniku o standardih in normativih socialnovarstvenih storitev (Uradni list RS, št. 45/10, 28/11, 104/11, 111/13, 102/15, 76/17, 54/19, 81/19, 203/21, 54/22 in 159/22) se je opredelil standard in normativ izvajanja nove socialnovarstvene storitve – podpora žrtvam kaznivih dejanj. Spremenjen pa je bil tudi Pravilnik o sofinanciranju socialnovarstvenih programov (Uradni list RS, št. 70/16, 34/19, 40/21 in 17/22), v katerem je bilo dodano novo področje sofinanciranja, in sicer specialistična podpora žrtvam kaznivih dejanj (če ni zagotovljena s preostalimi socialnovarstvenimi programi). S tem je bila omogočena možnost razvoja socialnovarstvenih programov, namenjenim žrtvam kaznivih dejanj.

Če žrtve nasilja potrebujejo takojšen umik in namestitev v varno okolje, se žrtve (skupaj z otroki) namesti v krizni center za odrasle žrtve nasilja. Krizni center za odrasle žrtve nasilja omogoča kratkotrajno obliko bivanja (do treh tednov). Sprejem je mogoč vse dni v letu, 24 ur na dan. Med bivanjem se žrtvi ponudi vključitev v programe, ki so zanje najbolj primerni, se jim ponudi varnost in prvo strokovno pomoč za začetek izstopa iz kroga nasilja. Če je žrtev nasilja otrok in je nujna takojšnja izločitev iz okolja, v katerem biva, se otroka lahko namesti v krizni center za otroke (če je star do 6 let) ali krizni center za mlade.

Na področju podpore in zaščite žrtev nasilja v družini in nasilja nad ženskami nas čakajo še nekateri izzivi, in sicer: (1) sistemska prenova kriznih centrov za odrasle žrtve nasilja, kriznih centrov za otroke in kriznih centrov za mlade. Slednji potrebujejo razširitev pooblastil za intenzivnejšo obravnavo in posebno zaščito; (2) kaže se potreba po prehodnih bivalnih enotah s strokovno podporo, ki bi bile v prehodnem obdobju namenjene žrtvam nasilja in njihovim otrokom po izteku bivanja v varnih hišah in kriznih centrih. Tovrsten program bi zaradi lažjega prehoda med organizirano obliko življenja ter popolnoma samostojnim življenjem prispeval k postopnemu osamosvajanju žrtev nasilja in njihovih otrok ter navajanju na novo življenje; (3) eliminacija sekundarne viktimizacije, ki žrtve zaradi neprimerne obravnave v institucijah ter v družbi podvrže še dodatnemu trpljenju. Treba je zagotoviti še več pozornosti ustrezni podpori ter prijaznejšemu okolju in obravnavi v policijskih in sodnih postopkih; (4)

treba je odpraviti dolge čakalne vrste za specialistične terapevtske obravnave za žrtve nasilja v družini in nad ženskami; (5) treba je zagotoviti celostno obravnavo žrtvi nasilja v jeziku, ki ga razume v vseh postopkih in socialnovarstvenih storitvah, vključno s postopki na CSD, zdravstvenih ustanovah, namestitvenih programih in drugih institucijah.

Med priporočili skupine GREVIO je tudi, naj se v intervencije CSD vključi pristop, ki upošteva spol, in tako obravnava posebne potrebe žrtev vseh oblik nasilja, ki jih zajema Istanbulska konvencija. Vzpostaviti je treba namenske programe, katerih cilj je opolnomočenje žrtev, vključno z ekonomsko neodvisnostjo, da se zagotovi njihovo okrevanje, kar bi moralo vključevati dolgoročne stanovanjske rešitve.

Otroci, zaradi svoje odvisnosti od drugih, so ena od najbolj ranljivih skupin, zato jih je treba posebej zaščititi. To še posebej velja za področje nasilja, saj so posledice, ki jih nasilje pusti na otroku, navadno izjemno hude in doživljenjske. Tudi pri obravnavi nasilja nad otroki je treba zasledovati intersekcijski pristop, saj so otroci ter mladostniki in mladostnice različnih družbenih manjšin še posebej ranljiva skupina. V ta namen skupina GREVIO močno spodbuja slovenske organe, da zagotovijo, da se pravno priznavanje škodljivih učinkov pričevanja nasilju enega od staršev proti drugemu ali katerikoli drugi obliki nasilja, zajeti v konvenciji, prevede v zagotavljanje ustreznega in starosti primerne svetovanja in podpore otroku, pa tudi v njihov dostop do zaščitnih ukrepov za zagotavljanje njihove varnosti, vključno z zagotavljanjem varnih stikov s tistim od staršev, ki povzroča nasilje.

Republika Slovenija je podpisnica Konvencije Združenih narodov o otrokovih pravicah ter Konvencije Sveta Evrope o zaščiti otrok pred spolnim izkoriščanjem in spolno zlorabo. Prav tako sta se v Republiki Sloveniji v predpise prenesli evropska Direktiva o boju proti spolni zlorabi in spolnemu izkoriščanju otrok ter otroški pornografiji in Direktiva o določitvi minimalnih standardov na področju pravic, podpore in zaščite žrtev kaznivih dejanj. S podpisom in sprejetjem teh dokumentov se je Republika Slovenija tudi zavezala k vrednotam, načelom in postopkom, ki ščitijo interese otroka in se izvajajo na otrokom prijazen način.

Odbor ministrov Sveta Evrope za otrokom prijazno pravosodje je pripravil smernice za pravosodne sisteme, ki zagotavljajo spoštovanje in učinkovito izvajanje vseh otrokovih pravic na najvišji možni ravni, upoštevajoč načela udeležbe otroka in raven otrokove stopnje zrelosti ter razumevanja okoliščin primera. Otrokom je torej treba še bolj zagotoviti dostop do sodnega varstva in ustrezno obravnavanje v okviru postopkov – starosti primerno, hitro, vestno, prilagojeno in osredotočeno na pravice otrok. Pri tem je treba subjektiviteto, možnosti presojanja in odločanja zase priznati tudi otrokom invalidom. Ključno je spoštovanje pravic otrok, vključno s pravico do pravičnega postopka, do sodelovanja in razumevanja postopka in do spoštovanja zasebnega in družinskega življenja, integritete in dostojanstva.

Z namenom večje zaščite otrok žrtev nasilja je Ministrstvo za pravosodje (v nadaljnjem besedilu: MP) pripravilo Zakon o zaščiti otrok v kazenskem postopku in njihovi celostni obravnavi v hiši za otroke, ki je bil sprejet marca 2021. Glavni namen vzpostavitve Hiše za otroke je hitro in učinkovito ukrepanje v nujnih primerih, izogib vnovični viktimizaciji otroka, pridobitev dokazov, ki so na sodišču priznani in zadostni, da otroka ni treba dodatno zasliševati ali ga pošiljati na dodatne zdravniške preiskave. Hiša za otroke je nepristranska institucija, ki na eni strani skrbi za to, da se forenzični intervju opravi na otroku prijazen način v otroku prijaznem okolju, ob prisotnosti podporne osebe, na drugi strani pa se zagotovi tudi pravica do obrambe domnevnega povzročitelja kaznivega dejanja. Ena od prednosti obravnave v Hiši za otroke je tudi ta, da ima žrtev zagotovljeno celostno psihološko podporo in svetovanje tudi po zaključku postopka, in sicer tako dolgo, kot je to potrebno.

Vse pozitivne spremembe, ki so se zgodile v zadnjih letih na tem področju, že prispevajo k večji zaščiti žrtev nasilja v družini in nasilja nad ženskami ter njihovi izboljšani obravnavi in položaju.

Kljub temu pa ostaja še veliko prostora za izboljšave. Nekatere sistemske in druge pomanjkljivosti bodo odpravljene z izvedbo ukrepov te resolucije.

2. CILJ: Izboljšana obravnava, položaj in zaščita žrtev nasilja v družini in nasilja nad ženskami ter izboljšani postopki (prakse) urejanja te problematike

	<i>Ukrepi</i>	<i>Kazalniki</i>	<i>Nosilci</i>
1.	Dvigniti raven strokovne obravnave žrtev nasilja v družini in nasilja nad ženskami na vseh ravneh in v vseh institucijah (CSD, Policija, pravosodje, zdravstvo, v okviru izvajanja socialnovarstvenih programov ipd.) na način, da žrtve obravnava strokovnjak_inja s specializiranimi strokovnimi znanji in v skladu s sprejetimi strokovnimi smernicami na področju nasilja v družini in nasilja nad ženskami.	Posodobljene strokovne smernice na področju nasilja v družini in nasilja nad ženskami. Število specializiranih strokovnih delavcev in delavk po letih.	MDDSZ Policija MVI CSD Socialna zbornica MZ NVO SCSD
2.	Evalvacija in prenova koncepta delovanja kriznih centrov s posebnim poudarkom na obravnavi in zaščiti mladih žrtev nasilja (omogočiti krizno namestitev žrtve skupaj z otrokom (ne glede na spol otroka), ki je starejši od 15 let).	Sprejete Smernice za delo kriznih centrov. Število namestitvenih kapacitet za žrtve s sinovi nad 15 let. Vzpostavljena evalvacija delovanja kriznih centrov.	MDDSZ SCSD CSD NVO
3.	Izboljšati prakse celostne obravnave žrtev spolnega nasilja, spolnih zlorab in prisilnih porok za odrasle žrtve.	Priprava publikacije za obravnavo žrtev spolnega nasilja.	MDDSZ CSD Policija MP MZ UOIM NVO
4.	Usposabljanje sodnikov in sodnic glede prednosti in koristi uporabe prilagojenih prostorov za zaslišanje otrok in zaslišanje prek videokonference pri odraslih žrtvah nasilja.	Izvedeno usposabljanje.	CIP
5.	Proučitev možnosti celostne obravnave otrok v Hiši za otroke tudi v civilnih postopkih.	Izvedena analiza.	MP

6.	Za vse žrtve nasilja v družini in nasilja nad ženskami in otroki (ki to želijo in potrebujejo) omogočiti pravočasno, različno in brezplačno psihosocialno pomoč ter po potrebi tudi terapevtsko pomoč.	Vrste in oblike pomoči. Število brezplačnih prilagojenih programov pomoči.	MZ MDDSZ UOIM
7.	Proučitev možnosti vključitve dodatnih zaščitnih ukrepov za žrtve nasilja v družini s področja Družinskega zakonika (na primer stiki, varstvo in vzgoja, obravnava na CSD in drugih institucijah, preživnina).	Proučitev možnosti.	MDDSZ
8.	Znotraj sistemov socialnega varstva in policije dosledno upoštevati enotna merila za določanje ocene ogroženosti žrtev (evalvacija aktualnega vprašalnika).	Pregled in prenova obstoječih smernic za delo z žrtvami in meril za izdelavo ocene ogroženosti. Evalvacija aktualnega vprašalnika.	CSD MDDSZ Policija
9.	Priprava Načrta ogroženosti otroka in drugih relevantnih gradiv ter usposabljanje s tega področja.	Pripravljen Načrt ogroženosti otroka. Število usposabljanj s tega področja.	MDDSZ
10.	Uvedba prvega brezplačnega pravnega nasveta za žrtve nasilja v družini in nasilja nad ženskami.	Sprememba zakonodaje.	MDDSZ MP
11.	Izboljšati dostopnost do brezplačne pravne pomoči in povečati informiranost o brezplačni pravni pomoči za žrtve nasilja v družini in nasilja nad ženskami.	Navedba načinov informiranja. Opredelitev načinov izboljšanja dostopa do (brezplačne) pravne pomoči. Oblikovanje seznama odvetnikov, ki so opravili usposabljanje za zastopanje na področju nasilja v družini, in seznama specializiranih odvetnikov znotraj sistema brezplačne pravne pomoči.	MDDSZ MP
12.	Analiza prakse sodišč in CSD pri dodeljevanju brezplačne pravne pomoči pri postopkih, povezanih z nasiljem v družini (po Zakonu o preprečevanju nasilja v družini in Kazenskem zakoniku). Če se izkaže, da praksa ni enotna, sprejeti ustrezne ukrepe.	Opravljen analiza.	MDDSZ (IRSSV) MP CSD sodišča (za posredovanje podatkov)
13.	Vzpostaviti prehodne geografsko razpršene nastanitvene kapacitete, namenjene postopnemu osamosvajanju in prilagajanju žrtev nasilja v družini in nasilja nad ženskami na samostojno življenje.	Število na novo vzpostavljenih nastanitvenih kapacitet po letih. Prikaz geografske razpršenosti.	MDDSZ Občine NVO

14.	Primerjalna mednarodna analiza sistema dodeljevanja odškodnine in njene višine za žrtve kaznivih dejanj v primeru nasilja v družini. Po potrebi (glede na rezultate analize) uvedba ustreznih ukrepov.	Primerjalna mednarodna analiza. Sprejeti ukrepi.	MDDSZ (IRSSV) MP NVO
15.	Analiza politik dobrih praks iz tujine o zaščiti koristi otroka v primerih nasilja v družini in razvezah zaradi nasilja v družini, nato oblikovanje ustreznih ukrepov.	Izvedba analize. Navedba morebitnih ukrepov.	MDDSZ (IRSSV) MP
16.	Analiza prepoznavanja nevarnosti zalezovanja in vzpostavitev ustreznih ukrepov za večjo zaščito žrtev zalezovanja.	Analiza. Navedba ukrepov.	MDDSZ (IRSSV) Policija
17.	Informiranje tujk in tujcev v njim razumljivem jeziku o pravicah in oblikah pomoči v primeru nasilja v družini in nasilja nad ženskami, če obstajajo indici o nasilju ali kadar oseba pove, da doživlja nasilje (na primer zloženke).	Načini informiranja.	MNZ UOIM
18.	Tujcem in tujkam žrtvam nasilja v družini omogočiti možnost kandidiranja na razpisih za najem neprofitnih stanovanj in subvencije najemnine.	Navedba pogojev kandidiranja na razpisih.	MSP občine
19.	Izboljšanje odzivanja prvih posredovalcev na težje oblike nasilja v družini (skladno z izsledki projekta Improdova).	Vzpostavitev specializiranih policistov.	Policija
20.	Zagotovitev podpore žrtvam nasilja v družini (ki imajo oceno ogroženosti) s strani CSD pri pridobitvi brezplačne pravne pomoči (pomoč pri izpolnitvi prošnje za dodelitev brezplačne pravne pomoči in posredovanje prošnje Strokovni službi za brezplačno pravno pomoč).	Podpora žrtvam.	MDDSZ CSD
21.	Proučitev možnosti za vzpostavitev centra za odrasle žrtve spolnega nasilja (po vzoru Hiše za otroke).	Analiza.	MP
22.	Zagotovitev pogojev za hitro reševanje razveznih postopkov v primerih nasilja, ki se nanašajo na dodelitev otroka v varstvo in vzgojo.	Dopolnitev strokovnih smernic za sodno izvedeništvo. Vzpostavitev evidence zasedenosti sodnih izvedencev.	MP Strokovni svet za sodno izvedenstvo, sodno cenilstvo in sodno tolmačenje
23.	Priprava strokovnega gradiva o nasilju v družini in nasilju nad ženskami za vse strokovnjake, ki delajo na področju nasilja v družini in nasilja nad ženskami.	Pripravljeno strokovno gradivo.	MDDSZ

		Posredovanje gradiva organom, organizacijam, institucijam in strokovnjakom, ki delajo na področju nasilja.	
24.	Vzpostaviti regijske multidisciplinarne time za obravnavo pojavnih oblik nasilja z namenom večjega ozaveščanja in boljšega operativnega delovanja vseh.	Vzpostavljeni timi.	MDDSZ MVI MNZ MZ
25.	Proučitev možnosti za ustanovitev podpornih služb za pomoč žrtvam kaznivih dejanj na vseh okrožnih sodiščih in imenovanje kontaktnih oseb za pomoč žrtvam na vseh okrajnih sodiščih in vseh okrožnih državnih tožilstvih ter specializiranim državnem tožilstvu.	Proučitev možnosti.	MP Sodišča Tožilstva
26.	Pregled pravnih podlag glede obveščanja žrtve o pridržanju in izpustitvi povzročiteljev ter proučitev možnosti izboljšav.	Pregled pravnih podlag in proučitev možnosti izboljšav.	MDDSZ MP MNZ
27.	Proučitev možnosti vključitve dodatnih zaščitnih ukrepov za žrtve nasilja v družini v okviru predpisov s področja delovnega prava.	Proučitev možnosti.	MDDSZ
28.	Proučitev možnosti vzpostavitve sistema zaupne osebe za spolno in drugo nadlegovanje in trpinčenje na delovnem mestu.	Proučitev možnosti.	MDDSZ
29.	Proučitev možnosti vzpostavitve sistema zaupne osebe za spolno in drugo nadlegovanje in trpinčenje v izobraževalnih zavodih.	Proučitev možnosti.	MVI MVZI

3.3. Visoko strokovno usposobljen kader, ki se pri svojem delu srečuje s problematiko nasilja v družini in nasilja nad ženskami ter žrtvami tovrstnega nasilja

Visoka strokovna usposobljenost strokovnih delavcev in delavk ter strokovnjakov in strokovnjakinj, ki se pri svojem delu srečujejo s problematiko nasilja v družini in nasilja nad ženskami ter žrtvami tovrstnega nasilja, je prvo načelo profesionalnega pristopa k problematiki. Republika Slovenija ima postavljene relativno visoke standarde na tem področju in povečini redno izvaja potrebna izobraževanja za strokovne delavce in delavke na področju preprečevanja in obravnave nasilja v družini in nasilja nad ženskami, kljub temu pa pri delu institucij in nevladnih organizacij občasno še vedno zaznavamo stereotipe in predsodke ter minimaliziranje, zanikanje in racionalizacijo nasilja v družini in nasilja nad ženskami. Praksa kaže, da se strokovnjaki in strokovnjakinje z nekaterih področij redno udeležujejo izobraževanj (policisti in policistke ter socialni delavci in delavke), pri drugih – kljub svetlim izjemam – pa je zaznati določeno nezainteresiranost za tovrstna izobraževanja (sodniki in sodnice, tožilke in tožilci ter zdravniki in zdravnice).

Obvezno redno izobraževanje, izpopolnjevanje in usposabljanje za policijo, CSD, nevladne organizacije, zdravstveni ter pedagoški in svetovalni kader, ki se srečuje z različnimi oblikami nasilja, predvideva že Zakon o preprečevanju nasilja v družini. Zakon določa, da se omenjene skupine redno izobražujejo zlasti s področja preprečevanja in odkrivanja nasilnih dejanj, pregona, sojenja in izvrševanja sankcij za ta nasilna dejanja, enakosti med ženskami in moškimi, potreb in pravic žrtev ter preprečevanja sekundarne viktimizacije. Policija svoje zaposlene, ki izvajajo policijska pooblastila in se lahko pri svojem delu srečajo z nasiljem nad ženskami ter s primeri nasilja v družini, na tem področju redno letno izobražuje. Prav tako se relativno redno usposabljanj udeležujejo strokovni delavci in delavke, ki v okviru socialnovarstvenih zavodov opravljajo naloge na področju nasilja. Na rednih srečanjih se večkrat na leto izobražuje tudi aktiv kriznih centrov ter aktiv koordinatic in koordinatorjev za preprečevanje nasilja v družini in interventne službe. Usposabljanje s področja nasilja je del letnih strokovnih usposabljanj tudi za strokovne delavke in delavce vrtcev, šol in drugih vzgojno-izobraževalnih ustanov. Tako bi se zagotavljala večja občutljivost za prepoznavanje žrtev nasilja v družini in žrtev medvrstniškega nasilja, hkrati pa bi se povečale tudi kompetence zaposlenih za ustrezno ukrepanje in zaščito otrok ob soočenju z nasiljem.

Ker določba Zakona o preprečevanju nasilja v družini ni vključevala sodnikov in sodnic ter tožilcev in tožilk in ker praksa kaže, da bi bilo redno izobraževanje nujno potrebno, smo ob sprejemu novele Zakona o preprečevanju nasilja v družini določili, da je tovrstno redno izobraževanje za navedeni skupini obvezno. V okviru MP deluje Center za izobraževanje v pravosodju (v nadaljnjem besedilu: CIP), ki skrbi za stalno izobraževanje sodnikov in sodnic, državnih tožilcev in tožilk, državnih odvetnikov in odvetnic ter strokovnega osebja na sodiščih, tožilstvih in državnem odvetništvu. CIP vsako leto pripravi Program dela, ki zajema izobraževanja za zaposlene v pravosodnih organih in tudi druge deležnike v pravosodju. Pri pripravi letnega Programa dela CIP upošteva predloge pravosodnih organov in udeležencev izobraževanj ter druge pobude zainteresirane javnosti. Predlog Programa po obravnavi na Strokovnem svetu sprejme minister za pravosodje. Glede izobraževanj na temo nasilja nad ženskami in nasilja v družini sodeluje z Društvom državnih tožilcev Slovenije in Generalno policijsko upravo. Žal pa se določba Zakona o preprečevanju nasilja v družini pogosto ne upošteva in se vsi sodniki in sodnice ne udeležujejo predpisanih in potrebnih izobraževanj, zato bi bilo dobro določiti cenzus oziroma točkovanje.

Tema nasilja v družini je vsakoletno obravnavana na različnih izobraževalnih dogodkih, ki jih pripravlja ali organizira CIP. Nekateri sodniki, tožilci in državni odvetniki se redno udeležujejo sodniških, tožilskih in državnoodvetniških šol ter različnih delavnic in posvetov, ki obravnavajo to tematiko. Poleg tega pa CIP organizira tudi samostojne izobraževalne dogodke na omenjeno temo. Na te dogodke so vabljeni udeleženci in slušatelji z različnih delovnih področij v pravosodju. Pri izobraževalnih dogodkih večkrat sodelujejo strokovnjaki z različnih področij, izobraževanja pa so organizirana tako v obliki predavanj kot tudi praktičnih delavnic.

Opaziti je, da se za osebe na vseh področjih dela nasilja v družini in nasilja nad ženskami večinoma izvajajo predvsem splošna usposabljanja o problematiki nasilja, nekoliko pa umanjajo specializirana izobraževanja, ki so nujno potrebna za določen strokovni kader, zato bomo v akcijskih načrtih k resoluciji natančno določili vrste izobraževanj za osebe, za katero menimo, da jim tega znanja primanjkuje. Tako denimo ugotavljamo, da so potrebna dodatna usposabljanja za vse, ki izvajajo (forenzični) intervju z žrtvijo, prav tako bi bila potrebna usposabljanja za zdravstvene strokovnjake in strokovnjakinje (psihiatri in psihiatrinje, klinični psihologi in psihologinje). Potrebe se kažejo tudi po dodatnem izobraževanju izvedenk in izvedencev ter strokovnih delavcev in delavk, ki se pri svojem delu srečujejo z žrtvami spolnih zlorab, vključno s prepoznavanjem in preprečevanjem zgodnjih porok otrok in mladostnic. Strokovni svet za sodno izvedenstvo, sodno cenilstvo in sodno tolmačenje je v zvezi s tem že posredoval pobudo pristojnim društvom. Primanjkujejo tudi specializirana izobraževanja s področja prepoznavanja in ukrepanja nadlegovanja na delovnem mestu. V akcijskih načrtih bodo natančneje določena tudi (medsektorska) izobraževanja za policijo, sodnike in sodnice, tožilce in tožilke, strokovne delavce in delavke na CSD ter v pravosodnih organih. Izobraževanja bodo usmerjena tudi v prepoznavanje različnih profilov in značilnosti povzročiteljev nasilja ter njihovega delovanja z namenom prepoznavanja najbolj nevarnih oziroma akutnih situacij in potencialnih povzročiteljev umorov. Prav tako bomo v akcijskih načrtih podrobneje opredelili specializirana izobraževanja za delo z žrtvami nasilja v družini in nasilja nad ženskami posebej ranljivih ciljnih skupin (Romi in Rominje, migranti in migrantke, invalidi in invalidka, žrtve trgovine z ljudmi ...). Ne nazadnje pa se kažejo tudi potrebe po izobraževanjih za določene skupine, na katere smo do zdaj nekoliko pozabili, pa je ključno, da znanja z omenjenega področja pridobijo, kot so izvajalci in izvajalke vsebin za otroke v športnih in kulturnih združenjih, v pastoralnih okoljih, v vzgojno-varstvenih zavodih ...

Ker gre za izjemno težko področje, nikakor ne smemo pozabiti na potrebe strokovnih delavk in delavcev ter strokovnjakov in strokovnjakinj, ki delajo na področju nasilja. Nekatere skupine že imajo zagotovljeno redno supervizijo (oziroma intervizijo) ter (v primeru sodnikov in sodnic ter tožilcev in tožilk) možnost neobveznih konzultacij, vendar pa tovrstne podpore niso deležni vsi. Če želimo, da bodo strokovni delavci in delavke oziroma strokovnjaki in strokovnjakinje uspešno opravljali svoje delo, je nujno treba zagotoviti možnost supervizije in konzultacij vsem, ki delujejo na omenjenem področju.

K boljšemu in učinkovitejšemu delu z žrtvami nasilja torej pomembno pripomorejo redna izobraževanja in usposabljanja. Pri tem je izjemno pomembno sodelovanje vseh institucij, organov in organizacij, ki delujejo na področju preprečevanja nasilja in obravnave žrtev nasilja v družini ter nasilja nad ženskami. Opažamo, da bi bilo tovrstno sodelovanje treba okrepiti. Delno bo k temu pripomogel že sam koncept resolucije, ki temelji na medsektorskem pristopu. Ta pristop se namreč odraža tudi v predvidenih ukrepih izobraževanja strokovnjakov in strokovnjakinj, ki so zastavljeni na način, da zahtevajo več povezovanja in sodelovanja relevantnih deležnikov.

Priporočilo skupine GREVIO je, naj se zagotovi sistematično in obvezno začetno usposabljanje o preprečevanju in odkrivanju vseh oblik nasilja nad ženskami, ki jih zajema Istanbulska konvencija, o enakosti med ženskami in moškimi, potrebah in pravicah žrtev ter preprečevanju sekundarne viktimizacije zlasti za zdravstveni sektor, socialne delavce in delavke ter sodstvo.

3. CILJ: Visoko strokovno usposobljen kader, ki se pri svojem delu srečuje s problematiko nasilja v družini in nasilja nad ženskami ter žrtvami tovrstnega nasilja

	<i>Ukrepi</i>	<i>Kazalniki</i>	<i>Nosilci</i>
1.	Nadaljevanje izvajanja rednih, obveznih in neobveznih, sistematičnih in tudi medresorskih izobraževanj in usposabljanj za zaposlene na policiji, sodiščih, tožilstvih, na področju socialnega varstva, v vzgojno-izobraževalnih zavodih, azilnih domovih in integracijskih hišah ter v zdravstvu oziroma za vse zaposlene, ki se pri svojem delu srečujejo s problematiko in žrtvami nasilja v družini in nasilja nad ženskami.	Število in vrsta izobraževanj/usposabljanj (za vsako področje posebej, po letih). Število udeležencev.	MDDSZ CSD MVI MP CIP Policija MZ NVO UOIM SCSD Socialna zbornica
2.	Vzpostaviti oziroma nadaljevati redna, obvezna in neobvezna, sistematična, specializirana in tudi medresorska izobraževanja ter usposabljanja za zaposlene na policiji, sodiščih, tožilstvih, na področju socialnega varstva, v vzgojno-izobraževalnih zavodih, azilnih domovih in integracijskih hišah ter v zdravstvu oziroma za vse zaposlene, ki se pri svojem delu srečujejo z žrtvami spolnega nasilja in s povzročitelji nasilja.	Število in vrsta izobraževanj/usposabljanj (po letih). Število udeležencev.	MDDSZ CSD MVI MP CIP Policija MZ NVO UOIM SCSD FSD Socialna zbornica
3.	Vsem strokovnim delavcem in delavkam ter strokovnjakom in strokovnjakinjam, ki se pri svojem delu srečujejo s problematiko nasilja v družini in nasilja nad ženskami ter žrtvami	Število strokovnih delavcev in delavk, ki delajo na področju nasilja, ter število	MDDSZ CSD

	tovrstnega nasilja omogočiti ustrezno supervizijo oziroma intervizijo oziroma zagotoviti strokovno psihološko pomoč (v primeru sodnikov, sodnega osebja in tožilcev).	izvedenih supervizij, intervizij oziroma neobveznih konzultacij (po letih).	MVI MP Policija UOIM MZ NVO
4.	Redno izvajati usposabljanje multiplikatorjev za delo na področju preiskovanja in preprečevanja nasilja v družini in nasilja nad ženskami ter otroki.	Število usposabljanj in število usposobljenih multiplikatorjev (po letih). Število udeležencev.	Policija
5.	Nadaljnja krepitev medinstitucionalnega sodelovanja ter ozaveščenost institucij o pojavih begov mladoletnih oseb v škodljiva okolja, zgodnjih in prisilnih porokah v romski skupnosti ter primernem ukrepanju v teh primerih in ozaveščanje romske skupnosti o škodljivosti vseh tovrstnih praks.	Navedba dejavnosti oziroma usposabljanj.	UN
6.	Spodbujanje visokošolskih zavodov k oblikovanju ponudbe krajših izobraževanj (mikro dokazil) s področja nasilja v družini in nasilja nad ženskami ter pomoč žrtvam tovrstnega nasilja.	Oblike spodbujanja. Navedba vzpostavljenih krajših izobraževanj.	MVZI UNIVERZE
7.	Vzpostaviti redna usposabljanja za člane in članice Medresorske delovne skupine za spremljanje izvajanja Istanbulske konvencije ter usposabljanj o standardih Istanbulske konvencije za širšo stroko.	Število in vrsta usposabljanj (po letih). Število udeležencev.	MDDSZ Socialna zbornica NVO
8.	V strokovne smernice za obravnavo nasilja (za CSD, zdravstvo, šolstvo in policijo) vključiti nasilje nad ženskami.	Dopolnjene smernice.	MDDSZ MZ MVI Policija NIJZ
9.	Okrepiti usposabljanje zdravstvenih delavcev in delavk na področju prepoznavanja in ravnanja ob zaznavi nasilja v družini ter nasilja nad ženskami.	Število usposabljanj (po letih).	MZ NIJZ
10.	Izvedba usposabljanja za strokovne delavke in delavce na CSD, izvajalce in izvajalke socialnovarstvenih programov, delavce in delavke v pravosodju in policiji o spolni naravi zalezovanja, njegovi spletni razsežnosti in njegovih resnih psiholoških posledicah.	Navedba usposabljanj.	MDDSZ MP CIP MNZ
11.	Predstavitev novele Kazenskega zakonika – sprememba koncepta kaznivih dejanj zoper spolno nedotakljivost.	Navedba usposabljanj.	MP CIP

12.	Izvedba usposabljanja za strokovne delavke in delavce na CSD, izvajalce in izvajalke socialnovarstvenih programov, delavce in delavke v pravosodju in policiji o prepoznavanju pohabljanja ženskih spolovil in podpori žrtvam.	Navedba usposabljanj.	MP MDDSZ MZ MNZ CIP
13.	Predstavitev Istanbulske konvencije delavkam in delavcem v pravosodju.	Navedba predstavitev.	MP CIP
14.	Vključitev vsebin glede prepovedi alternativnega reševanja sporov v primeru nasilja v družini v usposabljanja za sodnike in sodnice.	Navedba usposabljanj, kamor so vključene vsebine prepovedi alternativnega reševanja sporov v primeru nasilja v družini.	MP
15.	Redna izvedba nacionalne konference 25. novembra ter pregled stanja najbolj perečih področij preprečevanja nasilja v družini in nasilja nad ženskami v tekočem letu.	Izvedena konferenca in število udeležencev po resorjih.	MDDSZ MNZ MP MVI MZ NVO
16.	Usposabljanje pripadnikov Slovenske vojske in civilnih funkcionalnih strokovnjakov pred odhodi na mednarodne operacije in misije.	Navedba usposabljanj.	MO

3.4. Ničelna stopnja tolerance do nasilja v družini in nasilja nad ženskami, velika ozaveščenost družbe na tem področju in preventivno delovanje

Pomemben cilj te resolucije je zasledovati ničelno stopnjo tolerance do nasilja v družini in nasilja nad ženskami. Stroka opozarja, da se v družbi na eni strani sicer krepi vse nižji tolerančni prag za pojavne oblike nasilja nad ženskami in otroki, po drugi strani pa vse več medijskega in javnega prostora dobivajo posameznice in posamezniki ter skupine, ki odgovornost za nasilje prelagajo na žrtve in močno minimizirajo ter banalizirajo problematiko nasilja nad ženskami in nasilja v družini. K temu, zaradi pogosto neustreznega poročanja o nasilju, veliko pripomorejo tudi mediji.

Veliko ozaveščenost družbe o nesprejemljivosti vseh vrst nasilja ter preventivno delovanje je mogoče doseči le s sistematičnim, kontinuiranim, načrtnim in ciljno usmerjenim informiranjem ter ozaveščanjem širše javnosti o problematiki nasilja v družini in nasilja nad ženskami ter z rednim izvajanjem preventivnih programov in ukrepov. Ti morajo zajemati različne organizacije, ki prihajajo v stik s potencialnimi žrtvami in povzročitelji nasilja – od zdravstvenih služb, mladinskih organizacij, nevladnih organizacij s področja socialnega varstva do športnih in kulturnih društev. Teme s področja nasilja v družini in drugih vrst nasilja so del vzgojnih in učnih načrtov vrtcev in šol.

Čeprav stroka opozarja, da se v Republiki Sloveniji še vedno premalo pozornosti namenja preventivi, so bile na področju preprečevanja in obravnave nasilja v družini in nasilja nad ženskami v zadnjih letih izvedene številne dejavnosti za strokovno in širšo javnost, ki so poleg usposabljanj in ozaveščanja (otrok, mladih, staršev, širše javnosti, novinarjev ipd. o problematiki in nesprejemljivosti nasilja, opogumljanju žrtev k prijavi nasilja ter podajanju informacij o pravicah žrtev in postopkih na policiji) opozarjale tudi na pomen dejanske enakosti spolov ter odprave vseh oblik diskriminacije žensk in deklet. Tovrstne dejavnosti se v sklopu daljših projektov izvajajo vse leto ali pa so osredotočene na posebne dogodke, kot so mednarodni dnevi boja proti nasilju nad ženskami. V dejavnostih preventive pred vsemi oblikami nasilja sodelujejo različni akterji, kot so Policija, ministrstva, CSD in druge državne institucije, zelo pomembno vlogo pri ozaveščanju javnosti pa imajo tudi nevladne organizacije, ki so v preteklih letih izvedle številne ozaveščevalne projekte.

Med letoma 2013 in 2015 je potekala dveletna nacionalna kampanja Vesna – živeti življenje brez nasilja, ki je bila financirana iz sredstev Evropske unije in jo je izvajal MDDSZ skupaj s projektnimi partnerji (Policija, MZ, MP). Najpomembnejši cilj kampanje je bil opozarjanje na problematiko nasilja nad ženskami in deklicami ter ozaveščanje tako žensk z izkušnjo nasilja (in potencialnih žrtev) kakor tudi strokovne in širše javnosti.

Med letoma 2017 in 2019 je MDDSZ skupaj s projektnimi partnerji (Fakulteta za družbene vede, Policija in MP-CIP) izvajal tudi projekt Odklikni! (cybervaw) – spletno nasilje in nadlegovanje nad ženskami in dekleti, ki ga je sofinancirala Evropska unija. Namen projekta je bil nadgraditi nacionalne dejavnosti za preprečevanje spletnega nasilja z vključitvijo vidika spola v učna in druga gradiva, izobraževanja in izobraževalne module ter priporočila in ukrepe. Glavni cilji projekta so bili: (1) ozaveščanje za preprečevanje stereotipov, njihova odprava ter spreminjanje odnosa do spletnega nasilja in nadlegovanja žensk in deklet v Republiki Sloveniji; (2) povečanje občutljivosti in znanja mladih, (potencialnih) žrtev nasilja, ranljivih skupin, staršev, (potencialnih) povzročiteljev in prič o spletnem nasilju in nadlegovanju žensk in deklet; (3) krepitev znanja strokovnjakov in strokovnjakinj za zagotovitev ustreznega sistema preprečevanja, preganjanja in zaščite pred spletnim nasiljem ter nadlegovanjem žensk in deklet; (4) izmenjava izkušenj in dobrih praks ter spodbujanje medsebojnega sodelovanja na državni in evropski ravni. Projekt je poudaril dve stvari, ki sta za doseg cilja – ničelne tolerance do nasilja – izjemno pomembni, in sicer: (1) nujno potrebna sta izobraževanje in ozaveščanje otrok in mladih na tem področju ter (2) problematika nasilja v družini in nasilja nad ženskami je tesno povezana s problematiko enakosti spolov. Nasilje nad ženskami je namreč odraz zgodovinsko neenakih odnosov moči med ženskami in moškimi tako v javnem kot v zasebnem življenju.

Ta resolucija predvideva številne ukrepe na omenjenem področju in tudi nekaj ukrepov, ki so namenjeni ciljni skupini otrok. Opažamo, da so otroci in mladi pogosto izpuščeni iz kampanj in izobraževanj oziroma se jih ne nagovarja neposredno. Vendar pa so prav mladi izjemno pomembni pri doseganju ciljev na področju preprečevanja nasilja v družini in nasilja nad ženskami. Nasilni vzorci se namreč oblikujejo že v otroštvu, zato je s ciljnim ozaveščanjem treba začeti čim prej, da bi lahko med odraščanjem pridobili ključne veščine za konstruktivno in nenasilno reševanje težav. Z zgodnejšim ozaveščanjem bi se otroci tudi prej naučili prepoznati nasilje in zlorabe, odrasli pa bi tako lažje in hitreje poskrbeli za njihovo ustrezno zaščito.

Treba je poudariti, da določene ukrepe za otroke in mlade na področju ozaveščanja in preprečevanja nasilja v družini in nasilja nad ženskami predvidevajo tudi nekateri drugi strateški in programski dokumenti, kot so Resolucija o družinski politiki 2018–2028 »Vsem družinam prijazna družba« (Uradni list RS, št. 15/18), Resolucija o nacionalnem programu za mladino 2013–2022 (Uradni list RS, št. 90/13) ter Program za otroke 2020–2025. Program za otroke 2020–2025 je programski dokument, ki celostno in obširno obravnava problematiko položaja otrok ter določi cilje in ukrepe za izboljšanje njihovega položaja in blaginje. Ta programski dokument sledi Strategiji Sveta Evrope o otrokovih pravicah (2016–2021), ki za šest let opredeljuje glavne izzive na področju otrokovih pravic in prepozna pet prednostnih področij za reševanje teh izzivov. Eno od prednostnih področij, ki je vključeno tudi v Program za otroke 2020–2025, je področje preprečevanja nasilja oziroma pravica otrok do življenja brez nasilja. To pomeni, da so številni ukrepi, namenjeni otrokom, že vključeni v omenjen dokument, zato je v tej resoluciji, da bi se izognili ponavljanju in podvajanju, tej ciljni skupini namenjeno nekoliko manj prostora in vsebine.

Poleg otrok med posebej ranljive skupine spadajo tudi osebe z različnimi osebnimi okoliščinami (invalidke, Rominje, kmečke ženske, istospolno usmerjene ženske, migrantke ...), zato bi bilo treba programe, projekte in kampanje ozaveščanja oblikovati intersekcijsko, s prepoznavanjem sečišč neenakosti in posledično večje ranljivosti teh skupin. O nasilju je zato treba ozaveščati tako družine, spremljevalce in spremljevalke, vzgojno-izobraževalne zavode, strokovne delavce in delavke ter širšo javnost kot tudi posameznike in posameznice ter skupine s posebnimi osebnimi okoliščinami, in sicer na način, ki jim je razumljiv.

Načelo ničelne tolerance do nasilja je treba nenehno poudarjati in širiti. Treba je nadaljevati z rušenjem mitov o nasilju v družini in nasilju nad ženskami, ki zamegljujejo oceno obsega problematike in ščitijo povzročitelje. Zavzemati se moramo za oblikovanje družbene klime, ki ne bo dopuščala nasilja v družini in nasilja nad ženskami, hkrati pa si moramo prizadevati za širjenje enakosti med spoloma. Treba je vedeti, da nasilje v družini in nasilje nad ženskami ni zasebna težava posamezne ženske oziroma družine, temveč je družbena (ekonomski, zdravstveni, socialni, politični) težava, ki jo je treba reševati sistemsko, s sodelovanjem političnih, kulturnih, izobraževalnih institucij, nevladnih organizacij in medijev. Delovanje proti nasilju je skupna naloga celotne družbe, določena odgovornost pa je vsekakor tudi na posamezniku in posameznici, da ustrezno ukrepa, ko nasilje opazi. Ravno temu pa so namenjene ozaveševalne kampanje in usposabljanja za širšo javnost.

Kot eden od pomembnejših načinov ozaveščanja, bodisi kot del izobraževalnih kampanj bodisi v sklopu drugih dejavnosti, je tudi umetniška produkcija. Umetnost že pogosto naslavlja vprašanje enakosti spolov in nasilja v vseh oblikah in ima s svojim specifičnim pristopom do javnosti velik potencial pri naslavljanju izpostavljene problematike. K ozaveščenosti družbe je možno umetniško produkcijo vključiti na različnih ravneh in v številne institucije. V ta namen bo v obdobju trajanja resolucije nastala posebna medsektorska delovna skupina, ki bo raziskala možnosti vključevanja umetnosti v ozaveščanje javnosti o problematiki. Preliminarno lahko predvidimo, da so te možnosti vse od vključevanja umetniških del (na primer vizualna umetnost s tematiko enakosti spolov ali preprečevanja nasilja) v šolski sistem do vključevanja umetnosti v nacionalne kampanje ali druge enkratne dogodke (na primer lansiranje kampanje, ki jo pospremi gledališka predstava z obravnavo izpostavljene tematike).

4. CILJ: Ničelna stopnja tolerance do nasilja v družini in nasilja nad ženskami, visoka ozaveščenost družbe na tem področju in preventivno delovanje

	<i>Ukrepi</i>	<i>Kazalniki</i>	<i>Nosilci</i>
1.	V vsebinah gradiv za prenovljene učne načrte posvetiti pozornost smiselnemu vključevanju tem, kot so: enakost spolov, nestereotipne vloge spolov, medsebojno spoštovanje, nenasilna komunikacija v medosebnih odnosih, nasilje nad ženskami in dekleti zaradi spola, pravica do osebne integritete, spodbujanje samozavesti med otroki, da spregovorijo o nasilju, posledice medvrstniškega nasilja.	Sprejeto učno gradivo.	MVI
2.	Spodbujanje načel, kot so: enakost spolov, nestereotipne vloge spolov, medsebojno spoštovanje, nenasilna komunikacija, pravica do osebne integritete v neformalnih izobraževalnih ustanovah (športnih, kulturnih, medijih ...).	Načini spodbujanja.	MVI
3.	Ozaveščanje in prepoznavanje prvih znakov nasilja v intimnih partnerskih zvezah mladih, ozaveščanje in prepoznavanje nasilja nad dekleti na podlagi spola, spodbujanje otrok, da spregovorijo o nasilju.	Načini ozaveščanja.	MVI
4.	Krepitev ozaveščanja širše javnosti o pomembnosti ničelne stopnje tolerance do vseh pojavnih oblik nasilja, njihovih posledicah in nujnosti preprečevanja (kampanje, delavnice, javni nagovori, vključevanje tematskih umetniških del ...).	Število in vrsta kampanj, delavnic, nagovorov, vključenih tematskih umetniških del idr. (po letih in področjih).	MDDSZ Policija MP MZ MVI MVZI MK NVO
5.	Posebno ozaveščanje širše javnosti o problematiki spolnega nasilja in spolnega nadlegovanja prek kampanj, delavnic, javnih nagovorov, okroglih miz, vključenih tematskih umetniških del ...	Število in vrsta kampanj, delavnic, nagovorov, vključenih tematskih umetniških del idr. (po letih in področjih).	MDDSZ Policija MP MZ MVI MVZI MK UOIM

			NVO
6.	Delavnice ozaveščanja in usposabljanja predstavnikov medijev glede poročanja o problematiki nasilja v družini in nasilja nad ženskami.	Število izvedenih delavnic in usposabljanj (po letih).	MK NVO
7.	Informiranje javnosti o postopkih in ukrepih na področju nasilja v družini in nasilja nad ženskami.	Načini in vrste informiranja javnosti. Posodobitev spletne strani.	Policija MDDSZ MVI MZ
8.	Redno letno ozaveščanje in usposabljanje o problematiki spletnega nasilja nad ženskami in otroki (vključno z ozaveščanjem o prijavi nasilja) za učence in učenke, dijake in dijakinje osnovnih in srednjih šol.	Število in vrsta ozaveščevalnih kampanj in usposabljanj.	MVI
9.	Redno usposabljanje in informiranje o pasteh spletnega nasilja nad otroki za pedagoške delavce in delavke.	Število in vrsta usposabljanj.	MVI
10.	Ozaveščanje staršev o pasteh spletnega nasilja.	Število in vrsta ozaveščevalnih kampanj.	MVI
11.	Sistemska uvedba treningov krepitev starševskih kompetenc prek CSD in centrov za duševno zdravje.	Uvedba programov. Število uvedenih programov (po letih).	MDDSZ MZ NVO
12.	Razvoj in implementacija posebnega interdisciplinarnega preventivnega programa za ranljive nosečnice in matere ter družine z majhnimi otroki.	Implementacija programa – da ali ne. Število programov (mreža; po letih).	MZ NIJZ MDDSZ
13.	Proučiti možnosti za uvedbo sankcij za strokovne delavce in delavke, ki so po ZPND dolžni oziroma dolžne prijaviti nasilje nad otroki, če ga zaznajo (6. člen ZPND), pa tega ne storijo.	Proučitev možnosti za uvedbo sankcij.	MDDSZ MP
14.	Zagotoviti otrokom prijazno gradivo o vseh oblikah nasilja.	Pripravljeno gradivo.	MDDSZ MVI MK
15.	Vzpostavitev medsektorske skupine, ki bo raziskala možnosti ozaveščanja javnosti prek kulturne produkcije o enakosti spolov in nasilju nad ženskami in v družini.	Vzpostavljena medsektorska skupina. Pripravljeno gradivo s predlogi ukrepov in spremljanje izvedbe kazalcev.	MK MDDSZ
16.	Izvedba raziskave o prisotnosti telesnega kaznovanja otrok v družinskem okolju.	Izvedena raziskava.	MDDSZ

3.5. Izboljšani, posodobljeni ali nadgrajeni predpisi na področju preprečevanja nasilja v družini in nasilja nad ženskami ter pomoči žrtvam tovrstnega nasilja, z vključitvijo vidika spola

Za preprečevanje nasilja v družini in nasilja nad ženskami in primerno obravnavo ter zaščito žrtev je nujno treba posodabljaliti tudi zakonodajo. Zakonodajne spremembe so sestavni del razvoja področja, predpisi pa se morajo redno posodabljaliti na način, da odgovarjajo na potrebe, ki se kažejo na področju, ki ga urejajo ter dosledno vključujejo nova priporočila in določila pomembnih mednarodnih pravnih aktov in institucij (deklaracij, direktiv, konvencij, odborov ...).

Tako je bilo treba za učinkovito izvajanje Istanbulske konvencije ter odpravo pridržkov nanjo v Republiki Sloveniji posodobiti nacionalno zakonodajo: dopolniti Zakon o preprečevanju nasilja v družini, Kazenski zakonik ter Zakon o nalogah in pooblastilih policije. Z novelo Zakona o kazenskem postopku, ki zdaj na celovit način ureja položaj žrtev kaznivih dejanj, je Republika Slovenija implementirala Direktivo o določitvi minimalnih standardov na področju pravic, podpore in zaščite žrtev kaznivih dejanj. Za implementacijo mednarodnih pravnih aktov v slovenski pravni red je treba pogosto ustanoviti tudi posebne medresorske implementacijske skupine, v kateri sodelujejo deležniki, ki se v praksi srečujejo s problematiko nasilja v družini in nasilja nad ženskami ter pripravijo potrebna gradiva z opisi prakse in analizo učinkov za zakonske določbe ter predloge ukrepov.

Skupina GREVIO opozarja, da je pri pripravi zakonodaje treba upoštevati prvi odstavek 2. člena Istanbulske konvencije, ki opredeljuje, da nasilje ženske prizadene nesorazmerno. Zato močno spodbuja slovenske organe, da bolj vključujejo vidik spola pri izvajanju Istanbulske konvencije, predvsem v zvezi z zakonodajo in politiko o nasilju v družini.

Pri nadgradnji zakonodaje in predpisov je najpomembnejši agens sprememb praksa, zato so pomembna redna strokovna srečanja z izvajalci predpisov, torej s predstavniki in predstavnicami policije, CSD-jev, sodišč, tožilstva in drugih vladnih organov (Urad Vlade Republike Slovenije za oskrbo in integracijo migrantov: v nadaljnjem besedilu UOIM) ter nevladnih organizacij, ki se v praksi srečujejo s problematiko nasilja v družini in nasilja nad ženskami. Tako so se v zadnjem obdobju na pobudo nevladnih organizacij sprejele pomembne spremembe na področju spolnega nasilja in njegove opredelitve v kazenski zakonodaji.

Ta cilj – izboljšani, posodobljeni ali nadgrajeni predpisi na področju preprečevanja nasilja v družini in nasilja nad ženskami ter pomoči žrtvam tovrstnega nasilja – bi bil lahko sestavni del drugih ciljev te resolucije, prav tako bi lahko ukrepe, ki smo jih umestili pod ta cilj, razvrstili v sklop drugih ciljev. Vendar pa se nam je zdelo pomembno, da je ta cilj samostojen in vključuje tiste ukrepe, ki se eksplicitno vežejo na spremembo predpisov oziroma posameznih določil v predpisih, za katere že zdaj vemo, da bi jih bilo treba spremeniti. Sledili smo pomembni ideji resolucije, in sicer da cilje in ukrepe čim bolj konkretiziramo in natančno opredelimo. Če konkretizacija posameznih ukrepov na tej točki še ni možna, pa bomo to storili v akcijskih načrtih. Po naših izkušnjah je jasna, natančna in ne preširoka opredelitev ukrepov najbolj učinkovit način izvedbe zastavljenih ciljev.

Resolucija torej predvideva odpiranje nekaterih predpisov, vendar vse to z namenom izboljšanja ureditve področja preprečevanja in obravnave nasilja v družini in nasilja nad ženskami ter posledično večje zaščite žrtev tovrstnega nasilja.

5. CILJ: Izboljšani, posodobljeni ali nadgrajeni predpisi na področju preprečevanja nasilja v družini in nasilja nad ženskami ter pomoči žrtvam tovrstnega nasilja

	<i>Ukrepi</i>	<i>Kazalniki</i>	<i>Nosilci</i>
1.	Krepitev vloge spremljevalca žrtve, ki bo ponudil strokovno oziroma čustveno podporo v vseh postopkih, povezanih z nasiljem, in v postopkih, kjer je udeležen povzročitelj nasilja.	Dopolnjen predpis.	MDDSZ
2.	Proučitev relevantnih členov Kazenskega zakonika z vidika možnosti odprave pridržkov k Istanbulski konvenciji.	Proučitev spremembe zakonodaje v okviru predloga novele KZ-1.	MP
3.	Izdelati Smernice za stike pod nadzorom v primerih nasilja v družini, ki bodo poenotile prakso izvajanja tovrstnih stikov.	Sprejete Smernice za stike pod nadzorom.	MDDSZ SCSD CSD
4.	Prouči se potreba po spremembi 27. člena Zakona o preprečevanju nasilja v družini glede obsega dodelitve brezplačne pravne pomoči na način, da bo vključeval vse postopke, ne le po Zakonu o preprečevanju nasilja v družini in po zakonu, ki ureja družinska razmerja, kadar je to po mnenju CSD potrebno (kazenski postopki, postopki za delitev skupnega premoženja oziroma drugi postopki zaradi neurejenih premoženjskih razmerij, odškodninski postopki, izvršilni postopki).	Proučitev potreb.	MDDSZ MP
5.	Sprejetje Strategije RS na področju medijev, v okviru katere bo vključena tudi vsebina ustreznega poročanja medijev o problematiki nasilja v družini in nasilja nad ženskami.	Sprejeta strategija.	MK
6.	Proučitev možnosti sprejema zakonske rešitve, ki tujkam in tujcem žrtvam nasilja v družini omogoča samostojno pridobitev statusa po Zakonu o tujcih oziroma po Zakonu o mednarodni zaščiti.	Proučitev možnosti.	MNZ
7.	V ustreznih predpisih določiti prepoved izvajanja stikov pod nadzorom, kadar je izrečena prepoved približevanja.	Dopolnjeni predpisi.	MDDSZ
8.	V Zakonu o preprečevanju nasilja v družini predpisati obvezno redno usposabljanje sodnih izvedencev in izvedenk s področja nasilja v družini in nad ženskami (usposabljanje mora vključevati: poznavanje družinske zakonodaje in zakonodaje s področja nasilja v družini, strokovne teme, etika ...).	Dopolnjen predpis.	MDDSZ MP
9.	Dopolnitev strokovnih in etičnih smernic za sodno izvedenstvo na področju nasilja v družini z ustrežno metodologijo dela ter strukturo izvedenskega izvida in mnenja.	Dopolnjene smernice na področju sodnega izvedeništva.	MP

			Strokovni svet za sodno izvedenstvo, sodno cenilstvo in sodno tolmačenje
10.	Prouči se potreba po spremembi Zakona o sodnih izvedencih, sodnih cenilcih in sodnih tolmačih glede izvajanja nadzora nad sodnim izvedeništvom.	Proučitev potreb.	MP Strokovni svet za sodno izvedenstvo, sodno cenilstvo in sodno tolmačenje
11.	Prevesti vse relevantno gradivo (smernice, priporočila ...), ki ga izdajo pomembne mednarodne organizacije.	Navedba dokumentov in prevodov.	Vsi resorji
12.	Ponovna proučitev Kazenskega zakonika z vidika morebitnih dodatnih potrebnih uskladitev z Istanbulsko konvencijo (vsebine: prisilne poroke, pohabljanje ženskih spolovil, spolno nadlegovanje zunaj delovnega okolja ...).	Dopolnjen predpis.	MP
13.	Spremembe Zakona o odškodnini žrtvam kaznivih dejanj (proučitev in prilagoditev zakonskih pogojev).	Dopolnjen predpis.	MP
14.	Prouči se možnost spremembe zakonodaje v zvezi z določitvijo, da se v primeru nasilja v družini ne odloča o zaupanju otrok v skupno varstvo in vzgojo ter možnost izboljšanja systemske ureditve v zvezi z zagotovitvijo največje koristi otrok v postopkih odločanja o varstvu in vzgoji.	Proučitev možnosti in po potrebi dopolnjen predpis.	MDDSZ
15.	Prouči se možnost spremembe zakonodaje, po kateri bi lahko sodišče ob odločanju o varstvu in vzgoji otroka hkrati odločilo tudi o tem, da eden od staršev samostojno odloča o nekaterih vprašanjih, ki bistveno vplivajo na otrokov razvoj (na primer izbira šole oziroma vrtca, prijava bivališča, izdelava osebnih dokumentov).	Proučitev možnosti in po potrebi dopolnjen predpis.	MDDSZ MP

16.	Prouči se možnost za opredelitev femicida kot posebnega kaznivega dejanja ali izrecnejša določitev femicida znotraj obstoječih hudih kaznivih dejanj.	Proučitev možnosti in po potrebi dopolnjen predpis.	MP
-----	---	---	----

3.6. Zagotovljeni kakovostni podatki o nasilju v družini in nasilju nad ženskami

Za celovito sliko razsežnosti nasilja nad ženskami in nasilja v družini so pomembni tako kakovostni podatki iz anket popisov prebivalstva in podatki iz raziskav kot tudi administrativna statistika. Podatki o nasilju v družini se v Republiki Sloveniji zbirajo na različne načine ter s strani različnih institucij, vendar se nemalokrat zdi, da se pomena kakovostnih podatkov o različnih vrstah nasilja v Republiki Sloveniji premalo zavedamo. Kakovostni in obširni podatki so namreč nujni, da bi lahko razumeli naravo, razsežnost in posledice nasilja nad ženskami in nasilja v družini ter ocenili, ali so politike in ukrepi intervencij in preprečevanja različnih vrst nasilja učinkoviti. Podatki so najboljša podlaga za zasnovo in oblikovanje najprimernejših sistemskih odzivov na različne oblike nasilja. Če nam denimo statistika na področju nasilja v družini kaže neproporcionalno sliko žrtv nasilja glede na spol, je treba te ugotovitve nujno upoštevati pri oblikovanju ustreznih ukrepov. Obstoječe evidence podatkov, ki jih vodijo državne institucije, so med seboj nesinhronizirane ter pogosto metodološko pomanjkljive, saj se na primer izpolnjujejo nedosledno ali pa jim manjka ključen indikator – kot je spol pri opredelitvi žrtve oziroma povzročitelja nasilja, razmerje med žrtvijo ali povzročiteljem ipd.

Mednarodne zahteve po podatkih o žrtvah nasilja, ki jih mora zagotavljati država, obstajajo že dolgo. Tako različne institucije EU (Evropski parlament, Svet EU in Evropska komisija) kot Svet Evrope poudarjajo pomen zbiranja podatkov o incidentih in razširjenosti nasilja v družini in nasilja nad ženskami za oceno učinkovitosti (nacionalnih) politik s ciljem preprečevanja nasilja in podpore žrtvam. Na mednarodni ravni Konvencija o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk priporoča zbiranje statističnih podatkov o pojavnosti vseh oblik nasilja nad ženskami, potrebo po primerjalnih in kakovostnih podatkih o posebnih oblikah nasilja nad ženskami pa poudarjata tudi Direktiva o določitvi minimalnih standardov na področju pravic, podpore in zaščite žrtv kaznivih dejanj in Istanbulska konvencija. V sklopu obveznosti podpisnic teh listin morajo države pogodbenice redno zbirati razčlenjene statistične podatke, ki obsegajo tako administrativne evidence kot podatke o razširjenosti pojava, podpirajo pa tudi raziskave na področju nasilja nad ženskami in izvajanje rednih popisov na ravni prebivalstva.

Akadske ustanove imajo osrednjo vlogo pri analizi razsežnosti nasilja nad ženskami in nasilja v družini. Četudi uradni podatki izkazujejo statistike formalno prijavljenega in zabeleženega nasilja, so trenutno še vedno pomanjkljivi kazalniki razsežnosti nasilja nad ženskami in nasilja v družini, saj ostaja znaten delež tovrstnega nasilja še vedno neprijavljenega. Nacionalne in mednarodne raziskave velikega obsega nam tako omogočajo natančnejše ocene razsežnosti določenega pojava.

V Republiki Sloveniji sta bili na področju nasilja v družini opravljeni dve raziskavi, in sicer Nasilje v družinah v Sloveniji (Znanstveno-raziskovalno središče Koper, 2006) ter prva Nacionalna raziskava o nasilju v zasebni sferi in v partnerskih odnosih (Nacionalna raziskava o pojavnosti nasilja v zasebni sferi in partnerskih odnosih, 2010), ki je potekala v okviru projekta Pojavnost nasilja in odzivnost na nasilje v zasebni sferi in partnerskih odnosih (Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti). Podatki te raziskave kažejo, da so žrtve nasilja v družini večinoma ženske, povzročitelji pa so pretežno moški (90,8 odstotka). Analiza podatkov nam pove, da je vsaka druga ženska v Republiki Sloveniji (56,6 odstotka) od dopolnjenega 15. leta starosti doživela eno od oblik nasilja. Najpogostejše so doživljale psihično nasilje (49,3 odstotka), nato fizično (23 odstotkov), premoženjsko (14,1 odstotka), omejevanje gibanja (13,9 odstotka) in spolno nasilje (6,5 odstotka). Med tistimi ženskami, ki so nasilje v družini doživele v zadnjem letu, jih je največ doživelo psihično nasilje (49,9 odstotka), manj pa fizično (5,9 odstotka), spolno (1,5 odstotka) in premoženjsko oziroma ekonomsko nasilje (7 odstotkov). Raziskava je tudi pokazala, da so ženske, ki doživljajo nasilje, manj zdrave od žensk v splošni populaciji. Pogostejše doživljajo stres, tesnobo in imajo druge motnje, ki so posledice doživljanja nasilja. O nasilju še vedno redko spregovorijo, pri čemer navajajo naslednje razloge: nasilje je še vedno tabu tema, upanje, da bo storilec prenehal z nasilnimi dejanji, da se bo spremenil in da nasilja ne bo ponovil, strah pred storilcem zaradi njegovega vpliva v družbi in strah pred izgubo otrok.

Med raziskavami manjšega obsega v zadnjih letih omenjamo še raziskavo NANOS o nasilju nad ženskami v reproduktivnem obdobju, ki je bila izvedena leta 2014 v Porodnišnici Ljubljana na vzorcu več kot 1000 otročnic. Ta je pokazala, da so bile ženske, starejše od 18 let, žrtve fizičnega oziroma spolnega nasilja v 11,5 odstotka ter psihičnega nasilja v 14,1 odstotka, katerokoli obliko nasilja pa je v nosečnosti doživljalo 4,2 odstotka žensk. MZ je sofinanciralo tudi izvajanje obsežne nacionalne kvantitativne raziskave ter kvalitativne analize o prevalenci in dolgoročnem vplivu obremenjujočih izkušenj (kot sta nasilje v družini in nasilje nad ženskami) v otroštvu na zdravje in funkcioniranje v odraslosti. Policija in Fakulteta za varnostne vede pa sta sodelovali v mednarodnem projektu IMPRODOVA (Improving Frontline Responses to High Impact Domestic Violence) na temo Izboljšanje odzivanja prvih posredovalcev na težje oblike nasilja v družini. Fakulteta za družbene vede je leta 2018 v okviru projekta Odklikni v 79 osnovnih in srednjih šolah izvedla prvo tovrstno nacionalno raziskavo o razširjenosti in prepoznavanju spletnega nadlegovanja med mladimi v Sloveniji, ki je pokazala na nekatere pomembne značilnosti nasilja na podlagi spola tudi v kontekstu spletnega nasilja. Leta 2014 je Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo (v nadaljnjem besedilu: IRSSV) pripravil raziskovalno nalogo z naslovom *Prisilne poroke romskih deklic*. Leta 2019 je bila izvedena tudi študija Romske družine: priročnik za razumevanje etične prakse v socialnem delu in drugih pomagajočih poklicih v podporo slovenskim Rominjam in Romom, katere osrednja tema so zgodnje poroke in nasilje nad romskimi deklicami in ženskami.

Prvo reprezentativno vseevropsko raziskavo o pojavnosti nasilja nad ženskami je leta 2014 izvedla Agencija Evropske unije za temeljne pravice. Podatki za Republiko Slovenijo so pokazali, da je bilo 12 odstotkov vprašanih žensk žrtev fizičnega nasilja, 4 odstotki žrtev spolnega nasilja, vsaka tretja anketiranka pa je bila žrtev psihičnega nasilja s strani svojega partnerja od 15. leta starosti. Nadalje so podatki za žrtve spolnega nadlegovanja in zalezovanja pokazali, da je bila skoraj vsaka druga anketirana Slovenka žrtev katerekoli od oblik spolnega nadlegovanja od svojega 15. leta, 14 odstotkov pa žrtev ene od oblik zalezovanja.

Statistični urad Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: SURS) je leta 2019 zaključil dvoletni pilotni projekt, namenjen testiranju vprašalnika o osebni varnosti v zasebnem okolju ter metodologiji obdelave podatkov, ki je bila osnova vseevropski raziskavi. Vprašalnik je vseboval različne oblike nasilja v družini in nasilja nad ženskami. Glavne ugotovitve niso bile objavljene, saj pilotno raziskovanje ni bilo namenjeno objavi prevalenc nasilja, temveč testiranju metodologije. Po zaključku in analizi pilotnega projekta je Eurostat v sodelovanju s strokovnimi smernicami oblikoval enotno metodologijo in enoten vprašalnik za izvedbo glavnega raziskovanja, ki je bilo na reprezentativnem vzorcu moških in žensk (5.000), starih 18–74 let, izvedeno leta 2020. Rezultati, ki jih je SURS prvič objavil 24. februarja 2022, kažejo, da je eno od oblik nasilja, povzročeno tako v partnerskem odnosu kot zunaj njega, doživela vsaka peta ženska oziroma 22 odstotkov žensk. Najpogostejša oblika je fizično nasilje (vključno z grožnjami). Doživelo ga je 13 odstotkov žensk, spolno nasilje pa nekaj več kot 9 odstotkov žensk. Povzročitelji nasilja so v 90 odstotkih moški. Nasilje zunaj partnerskega odnosa je doživelo 16 odstotkov žensk. Med ženskami, ki so kadarkoli imele intimnega partnerja, je nasilje z njegove strani doživelo 28 odstotkov žensk. V partnerskih odnosih se najpogosteje (v 26 odstotkih) dogaja psihološko nasilje. Druge oblike nasilja (grožnje, fizično in spolno nasilje) so manj pogoste, vendar imajo resne posledice. Skoraj 7 odstotkov žensk, ki so doživele partnersko nasilje, je namreč poročalo o fizičnih poškodbah ali psiholoških posledicah, škodljivih zdravju. Nasilje v družini je od svojega 15. leta starosti doživelo 15 odstotkov žensk, od tega 11 odstotkov fizično nasilje (vključno z grožnjami), 4 odstotki pa spolno nasilje. V otroštvu je bila žrtev nasilja svojih staršev vsaka tretja ženska. 7 odstotkov žensk v starostni skupini 18–74 let je do svojega 15. leta doživelo eno od oblik spolnega nasilja. Povzročitelj je bil v 73 odstotkih primerov moški, ki so ga poznale. Več kot 60 odstotkov žrtev je spregovorilo o svojih izkušnjah z nasiljem, pri tem je bila najpogosteje povzročitelj oseba, ki jim je bila blizu. Vendar pa nasilja večinoma niso prijavile, le majhen delež (približno 20 odstotkov) žrtev se je obrnil na Policijo ali druge institucije.

V Republiki Sloveniji primanjkuje tovrstnih raziskav, saj je od zadnje nacionalne raziskave minilo že več kot deset let. Če želimo oblikovati ustrezno in učinkovito politiko na tem področju, je v prihodnosti

temu področju treba posvetiti pozornost in zagotoviti izvajanje nacionalnih (reprezentativnih) raziskav vsakih nekaj let. V ta namen se je SURS priključil tudi že omenjeni raziskavi v okviru Eurostata, katere rezultati so predstavljeni zgoraj.

Nujno potrebne pa niso le redno izvedene reprezentativne kakovostne raziskave, temveč je ključnega pomena tudi kakovostna administrativna statistika, kjer se dosledno ter po spolu žrtev in povzročiteljev zbirajo in sprotno vodijo podatki o primerih nasilja v družini in nasilja nad ženskami. Zakon o preprečevanju nasilja v družini in Zakon o socialnem varstvu določata načine in vrste zbiranja podatkov, ki jih za potrebe pomoči žrtvi, obravnavanja povzročitelja nasilja, izdelave načrta pomoči žrtvi, njegovega izvajanja in spremljanja, znanstvenoraziskovalnega spremljanja področja ter za statistične potrebe zbirajo in vodijo CSD-ji. Tako bi morala imeti vsa področja (MDDSZ, Policija, MVI, MZ, NVO, sodišče, tožilstvo), ki se kakorkoli srečujejo z obravnavo tovrstnega nasilja, izdelano ustrezno orodje za zbiranje in beleženje podatkov o obravnavanih oziroma zaznanih primerih nasilja. Vendar praksa kaže, da četudi obstajajo različna orodja za zbiranje in vodenje omenjene statistike, so ta pogosto neustrezna in pomanjkljiva, kar pomeni, da so tudi baze podatkov pomanjkljive in nezanesljive (z izjemo evidenc Policije), institucije pa si jih praviloma ne izmenjujejo. Posledično zato v praksi ni mogoče slediti zgodovini nasilja ter primerjati prijavljene primere in primere, ki so bili kazensko preganjani in sankcionirani.

Med priporočili skupine GREVIO je, da se pri ozaveščanju upoštevajo vse oblike nasilja, ki jih obravnava Istanbulska konvencija, da se ozaveščanje zagotovi v vseh slovenskih regijah, tudi na lokalni ravni, ter da se na področju ozaveščanja še naprej vključujejo znanje in izkušnje NVO, specializiranih za ženske, tudi z zagotavljanjem financiranja njihovih rednih dejavnosti ozaveščanja.

Podatke kazenskih evidenc o nasilju v družini zbira SURS, ki je glavni izvajalec in povezovalec dela na področju državne statistike in zbira podatke o ovađenih, obtoženih in obsojenih polnoletnih in mladoletnih storilcih kaznivih dejanj. Podatki so razčlenjeni glede na spol, starost in geografsko lokacijo storilca, vendar ne zajemajo spola žrtve in razmerja med žrtvijo in storilcem, kar pomeni, da je pojavnost nasilja v družini in nasilja nad ženskami (po podatkih SURS) podcenjena. Podatke, ki jih SURS pridobiva od Vrhovega državnega tožilstva RS (v nadaljnjem besedilu: VDT) in Vrhovnega sodišča RS (v nadaljnjem besedilu: VS), na letni ravni tudi objavi. Uvedba teh dveh spremenljivk (spol žrtve in razmerje storilec-žrtev) v evidence VDT in VS bi bistveno pripomogla k dvigu kakovosti prikazovanja podatkov pojavnosti nasilja v družini in nasilja nad ženskami.

Ugotavljamo, da je na področju zagotavljanja podatkov o nasilju v družini in nasilju nad ženskami treba storiti še veliko. Treba je redno izvajati kakovostne (reprezentativne) nacionalne raziskave, hkrati pa je treba ustrezno urediti sprotno zbiranje, beleženje in vodenje statistik o obravnavanih primerih nasilja v družini in nasilja nad ženskami – tudi na način vzpostavitve skupne administrativne baze podatkov, ki bi sistematično zbirala statistične podatke, razčlenjene po spolu, starosti, tipu nasilja, odnosu žrtve s povzročiteljem, posledicah, statusu zaposlitve žrtve in povzročitelja ter geografski lokaciji. Ne nazadnje nam je konkretne izboljšave ter ureditev tega področja v okviru Priporočila za razvoj slovenskega nacionalnega programa preprečevanja in boja proti nasilju v družini in nasilju nad ženskami – Priporočilo o izzivih, vrzelih in najboljših praksah – priporočil tudi Svet Evrope. Eno od vodil zbiranja administrativnih podatkov o nasilju nad ženskami v Republiki Sloveniji bi bila lahko tudi priporočila za izboljšanje obstoječega merjenja Evropske agencije za enakost spolov, kjer so opozorili predvsem na potrebo po evidentiranju določenih podatkov o žrtvah nasilja v sodnem sistemu. V letu 2018 so izdelali metodologijo računanja desetih osnovnih kazalnikov o intimnem partnerskem nasilju in posilstvu, ki se izračunavajo iz administrativnih podatkov. Republika Slovenija izračuna vseh kazalnikov na nacionalni ravni trenutno ne more zagotoviti, saj (predvsem sodne) evidence ne vsebujejo spremenljivk (»spol žrtve« in »razmerje žrtev-povzročitelj«), ki so potrebne za izračun teh kazalnikov. Na področju zbiranja evidenc o nasilju bi bil tako potreben holističen pristop z dostopnimi in med seboj sinhroniziranimi podatki različnih institucij. Treba bi bilo razviti in uporabiti metodologijo, ki bi omogočala

analizo glede na spol in primerjavo z drugimi institucijami na državni, regionalni in lokalni ravni ter z drugimi državami.

6. CILJ: Zagotovljeni kakovostni podatki o nasilju v družini in nasilju nad ženskami

	<i>Ukrepi</i>	<i>Kazalniki</i>	<i>Nosilci</i>
1.	Na področju socialnega varstva prenoviti t. i. bazo socialnih podatkov ter poenotiti sistem zbiranja podatkov (po spolu), vnosa in upravljanja s podatki o nasilju v družini in drugimi oblikami nasilja nad ženskami.	Nadgrajen sistem baze socialnih podatkov in vrsta sprememb.	MDDSZ CSD
2.	Na področju zdravstvenega varstva nadgraditi sistem vodenja podatkov o primerih nasilja v družini in nasilja nad ženskami ter poenotiti način evidentiranja tovrstnih podatkov (vodenje podatkov po spolu, številu žrtv, starosti žrtve in povzročitelja ter razmerju med njima).	Nadgrajen sistem vodenja podatkov.	MZ NIJZ
3.	Vzgojno-izobraževalni zavodi vodijo podatke o primerih otrok, ki so žrtve nasilja v družini ter žrtve medvrstniškega nasilja na območju šole in površin, ki spadajo v šolski prostor (po spolu, starosti), ter jih redno posredujejo MVI do konca tekočega meseca.	Vodenje in mesečno posredovanje podatkov.	MVI vzgojno izobraževalni zavodi
4.	Uskladiti merila oziroma poenotiti navodila za beleženje statističnih podatkov o žrtvah, povzročiteljih nasilja in drugih podatkov o pojavnosti nasilja v družini in nasilja nad ženskami za vse resorje, ki zbirajo tovrstne podatke in vodijo evidence (po spolu, številu žrtv, starosti žrtve in povzročitelja ter razmerju med njima).	Vzpostavljena skupna merila in navodila za evidentiranje primerov nasilja v družini in nasilja nad ženskami. Vzpostavljena pretočna baza podatkov z vsemi potrebnimi osnovnimi indikatorji.	MDDSZ Policija MZ CSDS CSD
5.	Redno spremljati pojavnost nasilja v družini in nasilja nad ženskami prek (reprezentativnih) raziskav tovrstnega nasilja.	Število (reprezentativnih) raziskav (vrsta; po letih).	MDDSZ MVI IRSSV
6.	Izvesti raziskavo ocene učinkovitosti (interdisciplinarnosti) slovenskega modela preprečevanja in obravnave nasilja v družini.	Izvedena raziskava.	MDDSZ (IRSSV) MP MZ Policija Inštitut za kriminologijo

7.	Izvesti raziskavo o prijavah nasilja nad otroki s strani strokovnih delavk in delavcev ter o učinkovitosti sistema prijavljanja (Priporočilo SE).	Izvedena raziskava.	MDDSZ
8.	Izvesti raziskavo o tem, kako splošno prebivalstvo dojema enakost spolov, seksizem in nasilje nad ženskami.	Izvedena raziskava.	MDDSZ IRSSV
9.	Izvesti raziskavo, s katero bomo ugotovili stanje na področju zgodnjih in prisilnih porok, ki bo služila kot podlaga za nadaljnje ukrepanje.	Izvedena raziskava.	MDDSZ (IRSSV)
10.	Okrepiti zbiranje podatkov o spolnem nadlegovanju in spolni kriminaliteti, ki zajema kazenske, civilne in disciplinske postopke.	Dopolnjena baza podatkov.	MP Inšpektorat RS za delo sodišča tožilstvo SURS

3.7. Izboljšana organizacija področja preprečevanja nasilja v družini in nasilja nad ženskami, človeški in finančni viri za trajnostno delovanje sistema ter okrepljeno in usklajeno sodelovanje vseh relevantnih deležnikov

Organiziranost področja nasilja v družini in nad ženskami je izjemno pomembna predvsem z vidika zagotavljanja učinkovitega in kakovostnega dela. Na MDDSZ tako na primer omenjeno področje pokrivajo tri organizacijske enote (Direktorat za družino, Direktorat za socialne zadeve in Sektor za enake možnosti). Za dobro delovanje področja bi bilo treba vzpostaviti interno delovno skupino, ki bi se redno sestajala in izmenjevala relevantne informacije s področja. V prihodnje bi bilo treba razmisliti tudi o samostojni organizacijski enoti znotraj MDDSZ, ki bi celovito pokrivala področje nasilja v družini in nasilja nad ženskami.

Kakovostno in strokovno delo na vseh področjih je mogoče le, če imajo strokovne službe zagotovljene dobre pogoje dela in ustrezen (tako v smislu strokovnosti kot tudi števila zaposlenih) strokovni kader, ki zmore opravljati vse predvidene naloge. Ugotavljamo, da so nekatere organizacijske enote kadrovsko podhranjene, zato bi bile na tem področju smiselne določene okrepitve.

Področje obravnave nasilja na CSD je potrebno strukturne (organizacijske) ter vsebinske in procesne prenovе z namenom dviga kakovosti in poenotenja standardov za izvedbo nalog na področju obravnave nasilja v družini. S spremembo organizacijske strukture se je namreč na CSD vzpostavila skupna strokovna služba, katere del je tudi služba za koordinacijo in pomoč žrtvam, ki vključuje interventno službo in krizne centre (kjer so že bili organizirani). Pri tem je treba upoštevati, da znotraj posameznih CSD-jev še vedno obstajajo razlike glede števila in velikosti posameznih enot CSD ter organizacije in izvajanja nalog za preprečevanje nasilja na posameznih CSD in enotah. Spremenila sta se organizacijska oblika in območje delovanja. Na CSD se ohranja delovno mesto koordinator oziroma koordinatorice za preprečevanje nasilja. Glede na navedeno spremembo je treba uskladiti področne predpise.

Z vidika razvoja področja nasilja v družini in nasilja nad ženskami in še bolj kakovostnega ter strokovnega dela bi bilo smiselno vzpostaviti stalno medresorsko delovno telo, ki bi bilo sestavljeno iz predstavnikov in predstavnic relevantnih resorjev, NVO ter strokovnjakov in strokovnjakinj s področja preprečevanja in obravnave nasilja v družini in nasilja nad ženskami (ministrstva in ustrezni vladni organi, javni zavodi, NVO in akademska sfera). Tako bi bil zagotovljen stalen pretok relevantnih informacij, hkrati pa bi bila vzpostavljena visoka stopnja sodelovanja vseh pomembnih deležnikov. Obstoj in delovanje tovrstnega delovnega telesa sta se v tujini izkazala kot dobra praksa. Potrebo po takšnem delovnem telesu je prepoznala že predhodna resolucija (Resolucija o nacionalnem programu preprečevanja nasilja v družini 2009–2014). Izvedbe sicer ni bilo, kar pripisujemo dejstvu, da se je področje šele vzpostavljalo in razvijalo in so bili predvideni cilji oziroma ukrepi preobsežni za začetno fazo razvoja. Zdaj, ko je področje preprečevanja in obravnave nasilja v družini in nasilja nad ženskami že dobro postavljeno in sledimo državam, ki imajo to področje najbolj razvito in urejeno, menimo, da je vzpostavitev stalnega medresorskega delovnega telesa nujna. To delovno telo bi lahko imelo poleg funkcije razvoja področja in tesnega sodelovanja vseh ključnih deležnikov tudi neke vrste nadzorno nalogo in bi delovalo kot skupina pritiska, kar bi v končni fazi pomenilo bolj učinkovito izvajanje načrtovanih oziroma že oblikovanih politik in ukrepov. Za Slovenijo bi to bilo izjemno pomembno in bi rešilo velik izziv, ki ga opažamo že dlje časa. Zaznavamo namreč, da naša zakonodaja pogosto vsebuje najbolj napredne rešitve in ukrepe, prav tako imamo v sistemskem smislu to področje razmeroma dobro urejeno, zatika pa se nam pri izvajanju. Tipičen primer je prepoved alternativnega reševanja sporov v primerih nasilja v družini, ki je eksplicitno opredeljena v Zakonu o preprečevanju nasilja v družini, vendar praksa kaže, da sodišča občasno te določbe ne upoštevajo in še vedno vabijo stranke na mediacijo.

7. CILJ: Izboljšana organizacija področja preprečevanja nasilja v družini in nasilja nad ženskami, človeški in finančni viri za trajnostno delovanje sistema ter okrepljeno in usklajeno sodelovanje vseh relevantnih deležnikov

	<i>Ukrepi</i>	<i>Kazalniki</i>	<i>Nosilci</i>
1.	V okviru MDDSZ vzpostaviti interno delovno skupino, ki bo imela redna srečanja.	Vzpostavljena interna delovna skupina.	MDDSZ
2.	Vzpostaviti stalno medresorsko delovno telo za obravnavo problematike nasilja v družini ter nasilja nad ženskami in konzultacije (ki bo sestavljena iz predstavnikov in predstavnic relevantnih resorjev in drugih ustreznih organov, NVO ter strokovnjakov in strokovnjakinj s področja preprečevanja nasilja v družini in nasilja nad ženskami).	Vzpostavljeno stalno medresorsko delovno telo. Število srečanj oziroma konzultacij (po letih).	MDDSZ
3.	Vsebinska nadgradnja dela CSD z namenom dviga kakovosti za izvajanje nalog na področju obravnave nasilja v družini in nasilja nad ženskami v skladu s standardi (z vključitvijo vidika spola). Poenotiti delo Službe za koordinacijo in pomoč žrtvam nasilja.	Opredeljena nadgradnja dela CSD.	MDDSZ SCSD CSD
4.	Kadrovsko okrepiti policijo (tisto skupino, ki pokriva področje nasilja v družini ter nasilje nad ženskami in otroki).	Število na novo zaposlenih oziroma na novo usposobljenih ali specializiranih za to področje dela med že zaposlenimi.	Policija
5.	Proučitev možnosti širitve nabora sodnih izvedencev in izvedenk za podajo strokovnih mnenj na področju nasilja v družini in nasilja nad ženskami.	Več sodnih izvedencev in izvedenk.	MP MZ

4. Kratice

CIP	Center za izobraževanje v pravosodju
CSD	Center za socialno delo
EU	Evropska unija
FSD	Fakulteta za socialno delo
IRSSV	Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo
MDDSZ	Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti
MVZI	Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in inovacije
MVI	Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje
MK	Ministrstvo za kulturo
MNZ	Ministrstvo za notranje zadeve
MP	Ministrstvo za pravosodje
MSP	Ministrstvo za solidarno prihodnost
MZ	Ministrstvo za zdravje
NVO	Nevladne organizacije
NIJZ	Nacionalni inštitut za javno zdravje
SCSD	Skupnost centrov za socialno delo Slovenije
SURS	Statistični urad Republike Slovenije
UOIM	Urad Vlade Republike Slovenije za oskrbo in integracijo migrantov
VDT	Vrhovno državno tožilstvo Republike Slovenije
VS	Vrhovno sodišče Republike Slovenije

5. Viri

Direktiva 2012/29/ Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. oktobra 2012 o določitvi minimalnih standardov na področju pravic, podpore in zaščite žrtev kaznivih dejanj ter o nadomestitvi Okvirnega sklepa Sveta 2001/220/PNZ (UL L 315, 14. 11. 2012, str. 57–73).

Direktiva 2011/92/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. decembra 2011 o boju proti spolni zlorabi in spolnemu izkoriščanju otrok ter otroški pornografiji in nadomestitvi Okvirnega sklepa Sveta 2004/68/PNZ (UL L 335, 17. 12. 2011, str. 1–14).

Družinski zakonik (Uradni list RS, št. 15/17, 21/18 – ZNOrg, 22/19, 67/19 – ZMatR-C, 200/20 – ZOOMTVI, 94/22 – odl. US, 94/22 – odl. US in 5/23).

Kazenski zakonik (Uradni list RS, št. 50/12 – uradno prečiščeno besedilo, 6/16 – popr., 54/15, 38/16, 27/17, 23/20, 91/20, 95/21, 186/21, 105/22 – ZZNSPP in 16/23).

Konvencija Združenih narodov o otrokovih pravicah, Uradni list RS, št. 35/92, MP, št. 9/92.

Mreža socialnovarstvenih programov, programov za invalide in programov v podporo družini. Dostopno na <https://www.gov.si/teme/socialnovarstveni-programi/>.

Nacionalna raziskava o pojavnosti nasilja v zasebni sferi in partnerskih odnosih. 2010. Pojavnost nasilja in odzivnost na nasilje v zasebni sferi in partnerskih odnosih. Ljubljana: Inštitut za kriminologijo in Fakulteta za socialno delo, Univerza v Ljubljani.

Nasilje nad ženskami: vseevropska raziskava. 2014. Agencija Evropske unije za temeljne pravice. Dostopno na https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-vaw-survey-at-a-glance-oct14_sl.pdf.

Navodila s priročnikom za obravnavo medvrstniškega nasilja v vzgojno-izobraževalnih zavodih. 2016. Zavod Republike Slovenije za šolstvo. Dostopno na <https://www.zrss.si/digitalnaknjiznica/navodila-medvrstnisko-nasilje-viz-2016/files/assets/basic-html/index.html#1>.

Pravilnik o obravnavi nasilja v družini za vzgojno-izobraževalne zavode (Uradni list RS, št. 104/09).

Pravilnik o pravilih in postopkih pri obravnavanju nasilja v družini pri izvajanju zdravstvene dejavnosti (Uradni list RS, št. 38/11).

Pravilnik o sofinanciranju socialnovarstvenih programov (Uradni list RS, št. 70/16, 34/19, 40/21 in 17/22).

Pravilnik o sodelovanju organov ter o delovanju centrov za socialno delo, multidisciplinarnih timov in regijskih služb pri obravnavi nasilja v družini (Uradni list RS, št. 31/09 in 42/17).

Pravilnik o sodelovanju policije z drugimi organi in organizacijami pri odkrivanju in preprečevanju nasilja v družini (Uradni list RS, št. 25/10).

Pravilnik o standardih in normativih socialnovarstvenih storitev (Uradni list RS, št. 45/10, 28/11, 104/11, 111/13, 102/15, 76/17, 54/19, 81/19, 203/21, 54/22 in 159/22).
Program za otroke 2020-2025. Dostopno na <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MDDSZ/druzina/Zakonodaja/Program-za-otroke-2020-2025.pdf>.

Resolucija o družinski politiki 2018-2028 »Vsem družinam prijazna družba« (Uradni list RS, št. 15/18).

Resolucija o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2019–2023 (Uradni list RS, št. 43/19).

Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2013–2020 (Uradni list RS, št. 39/13).

Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2022–2030 (Uradni list RS, št. 49/22).

Resolucija o nacionalnem programu preprečevanja nasilja v družini 2009–2014 (Uradni list RS, št. 41/09).

Resolucija o nacionalnem programu za mladino 2013–2022 (Uradni list RS, št. 90/13).

Resolucija o nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških 2015–2020 (Uradni list RS, št. 84/15).

Resolucija o nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških 2023–2030 (Uradni list RS, št. 105/23-8772).

Slovensko javno mnenje 2018/1: Ogledalo javnega mnenja, mednarodna raziskava Socialna omrežja in socialni viri (ISSP 2017), Vrednote prostora in okolja, Uporaba novih tehnologij/interneta. 2018/1. Univerza v Ljubljani. Dostopno na https://www.adp.fdv.uni-lj.si/podatki/sjm/sjm181_rm1_sl_v1_r1.pdf.

Smernice Odbora ministrov Sveta Evrope za otrokom prijazno pravosodje. 2010. Svet Evrope. Dostopno na <http://spolna-zloraba.si/wp-content/uploads/2015/08/Smernice-Odbora-ministrov-Sveta-Evrope-za-otrokom-prijazno-pravosodje.pdf>.

Strategija razvoja medijev v Republiki Sloveniji do leta 2024. 2016. Ministrstvo za kulturo: Dostopno na <http://www.asociacija.si/si/wp-content/uploads/2018/08/Strategija-razvoja-medijev-v-Republiki-Sloveniji-do-leta-2024-prvi-osnutek-junij-2016.pdf>.

Zakon o kazenskem postopku (Uradni list RS, št. 176/21 – uradno prečiščeno besedilo, 96/22 – odl. US, 2/23 – odl. US in 89/23 – odl. US).

Zakon o nalogah in pooblastilih policije (Uradni list RS, št. 15/13, 23/15 – popr., 10/17, 46/19 – odl. US, 47/19 in 153/21 – odl. US).

Zakon o preprečevanju nasilja v družini (Uradni list RS, št. 16/08, 68/16, 54/17 – ZSV-H in 196/21 – ZDOsk).

Zakon o ratifikaciji Konvencije Sveta Evrope o preprečevanju nasilja nad ženskami in nasilja v družini ter o boju proti njima (Uradni list RS – Mednarodne pogodbe, št. 1/15).

Zakon o ratifikaciji Konvencije Sveta Evrope o zaščiti otrok pred spolnim izkoriščanjem in spolno zlorabo (Uradni list RS – Mednarodne pogodbe, št. 13/13).

Zakon o socialnem varstvu (Uradni list RS, št. 3/07 – uradno prečiščeno besedilo, 23/07 – popr., 41/07 – popr., 61/10 – ZSVarPre, 62/10 – ZUPJS, 57/12, 39/16, 52/16 – ZPPreb-1, 15/17 – DZ, 29/17, 54/17, 21/18 – ZNOrg, 31/18 – ZOA-A, 28/19, 189/20 – ZFRO, 196/21 – ZDOsk, 82/23 in 84/23 – ZDOsk-1).

Zakon o zaščiti otrok v kazenskem postopku in njihovi celostni obravnavi v hiši za otroke (Uradni list RS, št. 54/21).

OBRAZLOŽITEV

Predlog Resolucije o nacionalnem programu preprečevanja nasilja v družini in nasilja nad ženskami 2024–2029 (v nadaljnjem besedilu: resolucija) je strateški dokument, pripravljen na podlagi 11. člena Zakona o preprečevanju nasilja v družini (Uradni list RS, št. 16/08, 68/16, 54/17 – ZSV-H in 196/21 – ZDOsk), ki določa cilje in ukrepe ter ključne nosilce politik na področju preprečevanja in zmanjševanja nasilja v družini in nasilja nad ženskami. Predlog resolucije je v skladu z ZPND pripravljen za šestletno obdobje. Namen predloga resolucije je prepoznati ključna področja, pri katerih zaznavamo pomanjkljivosti oziroma slabše delovanje in bi bile potrebne spremembe, ter opredeliti cilje in ukrepe, s katerimi bomo dosegli izboljšave.

Ključne spremembe/cilji:

- krepitev in dvig kakovosti programov s področja nasilja v družini in nasilja nad ženskami,
- izboljšana obravnava, položaj in zaščita žrtev tovrstnega nasilja,
- (še) večja strokovnost osebja, ki se pri svojem delu srečuje s problematiko nasilja v družini in nad ženskami,
- boljša ozaveščenost družbe in ničelna toleranca do nasilja v družini in nasilja nad ženskami,
- izboljšani predpisi na področju preprečevanja nasilja v družini in nasilja nad ženskami,
- izboljšave na področju spremljanja nasilja v družini in nasilja nad ženskami,
- izboljšana organizacija področja, sodelovanje deležnikov in trajnostno delovanje sistema.

Cilji, ki smo jih zastavili, so skladni s temeljnimi evropskimi smernicami na področju preprečevanja in obravnave nasilja v družini in nasilja nad ženskami.

Na tematskem področju - *izboljšana obravnava, položaj in zaščita žrtev nasilja v družini in nasilja nad ženskami ter izboljšani postopki (prakse) urejanja te problematike* so opredeljeni ukrepi, namenjeni dvigu strokovne obravnave, položaja in zaščite žrtev tovrstnega nasilja. Ukrepi so usmerjeni v posodobitev strokovnih smernic za delo z žrtvami nasilja, oblikovanje priročnikov za obravnavo žrtev (spolnega) nasilja, izboljšanje dostopnosti do brezplačne pravne pomoči, študije dobrih praks v tujini ter prenos le teh v Slovenijo idr.

Na tematskem področju - *raznoliki, kakovostni in široko dostopni socialnovarstveni in drugi programi pomoči in zaščite žrtev nasilja v družini in nasilja nad ženskami* so opredeljeni ukrepi, namenjeni krepitvi različnih programov. Ukrepi so usmerjeni v razpršitev in krepitev mreže socialnovarstvenih in drugih programov za žrtve nasilja in povzročitelje, razvoj specializiranih programov, krepitev nekaterih socialnovarstvenih storitev, zagotovitev bivalnih enot, namenjenih začasnemu reševanju stanovanjskih potreb ranljivih ciljnih skupin idr.

Na tematskem področju - *visoko strokovno usposobljeni strokovni delavci/delavke in strokovnjaki/strokovnjakinje, ki se pri svojem delu srečujejo s problematiko nasilja v družini in nasilja nad ženskami in dekleti ter žrtvami tovrstnega nasilja* so opredeljeni ukrepi, namenjeni krepitvi strokovne usposobljenosti vseh, ki delajo na področju nasilja. Ukrepi so usmerjeni predvsem v krepitev izobraževanj in usposabljanj na eni strani ter zagotovitev supervizije in/ali intervizije oz. strokovne psihološke pomoči strokovnim delavcem/strokovnjakom, ki delajo na področju nasilja, na drugi strani.

Na tematskem področju - *visoka ozaveščenost družbe in ničelna stopnja tolerance do nasilja v družini in nad ženskami* so opredeljeni ukrepi, namenjeni predvsem ozaveščanju in izobraževanju otrok, staršev in širše javnosti. Ukrepi se osredotočajo tudi na ozaveščanje in izobraževanje predstavnikov medijev glede poročanja o problematiki nasilja v družini in nasilja nad ženskami

Na tematskem področju - *izboljšani/posodobljeni/nadgrajeni predpisi na področju preprečevanja nasilja v družini in nasilja nad ženskami ter pomoči žrtvam tovrstnega nasilja* so opredeljeni ukrepi osredotočeni predvsem v posodobitev predpisov.

Na tematskem področju - *zagotovljeni kakovostni podatki o nasilju v družini in nasilju nad ženskami* so opredeljeni ukrepi, s katerimi bomo dosegli izboljšave na področju pridobivanja in zbiranja podatkov.

Ukrepi so usmerjeni v posodobitve/nadgradnjo sistemov zbiranja podatkov (administrativna statistika) ter poenotenje le teh (kjer je to mogoče). Ukrepi prav tako predvidevajo redno izvajanje reprezentativnih raziskav. Kakovostni podatki so ključni za oblikovanje učinkovitih politik na tem področju.

Na tematskem področju - *izboljšana organizacija področja preprečevanja nasilja v družini in nasilja nad ženskami, človeški in finančni viri za trajnostno delovanje sistema ter okrepljeno in usklajeno sodelovanje vseh relevantnih deležnikov* so opredeljeni ukrepi osredotočeni predvsem v boljšo organizacijo področja in krepitev sodelovanja med različnimi deležniki. Predvidena je npr. vzpostavitev stalnega medresorskega delovnega telesa za obravnavo problematike nasilja v družini ter nasilja nad ženskami ter redne konzultacije.